

**UCHWAŁA NR XXII/155/16
RADY MIEJSKIEJ WĄSOSZA**

z dnia 14 października 2016 r.

**w sprawie przyjęcia „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy
Wąsosz na lata 2016-2032”.**

Na podstawie art. 18 ust. 2. pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r., poz. 446 ze zm.) oraz z art. 17 ust.1, art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2016 r. poz. 672 ze zm.) w związku z uchwałą Rady Ministrów nr 122/2009 z dnia 14 lipca 2009 r. w sprawie przyjęcia „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032”, zmienioną uchwałą Rady Ministrów Nr 39/2010 Rady Ministrów z dnia 15 marca 2010 r. uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjąć „ Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Wąsosz na lata 2016-2032” stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Wąsosza.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej Wąsosza

Jacek Chorostkowski

GMINA WĄSOSZ

**PROGRAM USUWANIA AZBESTU
I WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST
Z TERENU GMINY WĄSOSZ
NA LATA 2016 – 2032**

Sierpień 2016

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE	3
1.1. Cele i zadania Programu	4
1.2. Akty prawne dotyczące problematyki azbestowej	5
2. CHARAKTERYSTYKA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST ORAZ ODDZIAŁYWANIE AZBESTU NA ZDROWIE CZŁOWIEKA	
2.1. Charakterystyka azbestu.....	12
2.2. Zastosowanie i zużycie azbestu	13
2.3. Zanieczyszczenie środowiska azbestem i jego wpływ na zdrowie człowieka	16
3. STAN AKTUALNY W ZAKRESIE WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST GOSPODARKI ODPADAMI AZBESTOWYMI W GMINIE WĄSOSZ	
3.1. Charakterystyka gminy Wąsosz.....	22
3.2. Informacje o ilości wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Wąsosz	26
3.3. Koszty związane z usuwaniem i utylizacją azbestu.....	28
4. POSTĘPOWANIE Z WYROBAMI I ODPADAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST	29
5. POZYSKANIE ŚRODKÓW FINANSOWYCH NA DZIAŁANIA ZWIĄZANE Z USUWANIEM AZBESTU	30
6. HARMONOGRAM, REALIZACJA I MONITORING PROGRAMU	
6.1. Koordynacja Programu	34
6.2. Monitoring realizacji zadań.....	38
6.3. Efekty Programu.....	39
Bibliografia	41
Spis tabel i rysunków	43
Załączniki	44

1. WPROWADZENIE

Gmina Wąsosz od 2013 roku przystępuje do „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” przyjętego przez Radę Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 14 maja 2002 roku, którego kontynuacją jest „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” (POKzA) przyjęty przez Radę Ministrów Uchwałą Nr 39/2010 z dnia 15 marca 2010 roku.

POKzA stanowi aktualizację celów oraz działań ustalonych w „Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” utrzymując jego cele podstawowe:

- 1) usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest;
- 2) minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju;
- 3) likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Określa również nowe zadania niezbędne do oczyszczania kraju z azbestu w okresie 24 lat, wynikające ze zmian gospodarczych i społecznych, jakie nastąpiły m.in. w związku ze wstąpieniem Polski do Unii Europejskiej.

Krajowy Program usuwania azbestu powstał na wskutek:

- przyjęcia przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej Rezolucji z dnia 19 czerwca 1997 r. – w sprawie programu wycofania azbestu z gospodarki (M.P. Nr 38, poz. 373), w której Rada Ministrów została zobowiązana m.in. do opracowania programu zmierzającego do wycofywania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski;
- realizacji ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 101, poz. 628, z 1998 r., Nr 156, poz. 1018, z 2000 r., Nr 88, poz. 986, oraz z 2001 r. Nr 100, poz. 1085 i Nr 154, poz. 1793) oraz odpowiednich przepisów wykonawczych do tej ustawy;
- potrzeb oczyszczania kraju z azbestu oraz wyrobów zawierających azbest.

Na poziomie lokalnym zadania wynikające z POKzA na lata 2009-2032 powinny być realizowane przez samorzady terytorialne, ukierunkowane głównie na wzmocnienie procesu inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest oraz opracowywanie gminnych planów usuwania wyrobów zawierających azbest, jak również na prowadzeniu działań edukacyjno-informacyjnych.

1.1. Cele i zadania Programu

Podstawowym celem Programu jest usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest, co przyniesie korzyści społeczne, ekonomiczne i ekologiczne polegające na:

- 1) zmniejszeniu emisji włókien azbestu;
- 2) uzyskaniu poprawy ochrony zdrowia mieszkańców;
- 3) poprawie wyglądu zewnętrznego obiektów budowlanych i ich stanu technicznego.

Poza tym celem Programu jest również spowodowanie sukcesywnej likwidacji oddziaływania azbestu na środowisko i doprowadzenie, w określonym horyzoncie czasowym, do spełnienia wymogów ochrony środowiska.

Gminny Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest zakłada realizację następujących zadań:

- 1) inwentaryzacja i utworzenie bazy danych o lokalizacji istniejących wyrobów zawierających azbest;
- 2) edukacja mieszkańców w zakresie szkodliwości azbestu, obowiązków dotyczących postępowania z wyrobami zawierającymi azbest, sposobów bezpiecznego ich usuwania oraz unieszkodliwiania;
- 3) przeprowadzanie szkoleń lokalnych w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości bez korzystania usług wyspecjalizowanych firm;
- 4) mobilizowanie właścicieli jednorodzinnych i gospodarskich budynków oraz dużych obiektów budowlanych do usuwania wyrobów zawierających azbest;
- 5) zorganizowanie akcji demontażu, oczyszczania nieruchomości i wywozu odpadów zawierających azbest z terenu gminy na składowisko odpadów lub ich przetwarzania w urządzeniu przewoźnym;
- 6) poszukiwanie środków finansowych ze źródeł zewnętrznych na realizację Programu;
- 7) oczyszczanie z azbestu obiektów użyteczności publicznej i innych będących własnością gminy w celu podniesienia standardu życia mieszkańców społeczności;
- 8) pomoc w poszukiwaniu źródeł finansowania osobom fizycznym, wspólnotom mieszkaniowym, innym właścicielom zasobów mieszkaniowych i przedsiębiorcom na wymianę pokryć dachowych;
- 9) ujmowanie działań związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest w programach wykorzystujących środki unijne;

- 10) eliminacja możliwości powstawania „dzikich wysypisk” odpadów zawierających azbest;
- 11) bieżący monitoring realizacji programu i okresowe raportowanie jego realizacji władzom samorządowym oraz mieszkańcom;
- 12) aktualizacja gminnego programu usuwania wyrobów zawierających azbest.

1.2. Akty prawne dotyczące problematyki azbestowej

Obecnie w Polsce istnieje szereg przepisów regulujących tematykę związaną z azbestem, wynikających z potrzeby uporządkowania praw i obowiązków osób fizycznych, prawnych i jednostek samorządu terytorialnego, dostosowanie polskiego prawa do przepisów unijnych oraz uwzględnienia postulatów organów kontrolnych, min. nadzoru budowlanego, inspekcji pracy i inspekcji sanitarnej.

Poniżej przedstawiono wykaz obowiązujących w Polsce aktów prawnych dotyczących azbestu:

1) ustawy:

- Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz. U. z 2016 r., poz. 290);
- Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r. Nr 3, poz. 20, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r. Nr 25, poz. 1232, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zużytych sprzęcie elektrycznym i elektronicznym (Dz. U. poz. 1688, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 25 lutego 2011 r. o substancjach chemicznych i ich mieszaninach (Dz. U. Nr 63, poz. 322);
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. Nr 163, poz. 981);
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. 2013 Nr 0, poz. 21);

2) rozporządzenia:

➤ **Rozporządzenia Rady Ministrów**

- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 sierpnia 2004 r. w sprawie wykazu prac wzbronionych młodocianym i warunków ich zatrudnienia przy niektórych z tych prac (Dz. U. Nr 200, poz. 2047, z późn. zm.);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 12 października 2015 r. w sprawie opłat za korzystanie ze środowiska (Dz. U. poz. 1875 z późn. zm.);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. Nr 213, poz. 1397, z późn. zm.)

➤ **Rozporządzenia Ministra Gospodarki**

- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 16 październik 2015 r. w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane w sposób nieselektywny (Dz. U. poz. 110);
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649 oraz z 2010 r. Nr 162, poz. 1089);
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 16 lipca 2015 r. w sprawie kryteriów oraz procedur dopuszczania odpadów do składowania na składowiskach (Dz. U. poz. 1277, z późn. zm.);
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz. U. z 2011 r. Nr 8, poz. 31);

➤ **Rozporządzenia Ministra Zdrowia**

- Zarządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 12 marca 1996 r. w sprawie dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia, wydzielanych przez materiały budowlane, urządzenia i elementy

wyposażenia w pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt ludzi (M.P. Nr 19, poz. 231);

- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 4 sierpnia 2004 r. w sprawie okresowych badań lekarskich pracowników zatrudnionych w zakładach, które stosowały azbest w produkcji (Dz. U. Nr 183, poz. 1896);
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 9 sierpnia 2004 r. w sprawie leczenia uzdrowskiego osób zatrudnionych przy produkcji wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 185, poz. 1920, z późn. zm.);
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 10 stycznia 2005 r. w sprawie wzoru książeczki badań profilaktycznych dla osoby, która była lub jest zatrudniona w warunkach narażenia zawodowego w zakładach stosujących azbest w procesach technologicznych, sposobu jej wypełnienia i aktualizacji (Dz. U. Nr 13, poz. 109);
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 15 września 2005 r. w sprawie leków związanych z chorobami wywołanymi pracą przy azbestie (Dz. U. Nr 189, poz. 1603);
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 2 lutego 2011 r. w sprawie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. Nr 33, poz. 166);
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 24 lipca 2012 r. w sprawie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy (Dz. U. 2012 r. Nr 0, poz. 890);

➤ **Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej**

- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 6 czerwca 2014 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. Poz. 817, z późn. zm.);
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. Nr 216, poz. 1824);

➤ **Rozporządzenia Ministra Środowiska**

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2014 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. poz. 1923);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 lipca 2014 r. w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości (Dz. U. poz. 1169);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu, czasu, sposobu oraz warunków prowadzenia monitoringu składowisk odpadów (Dz. U. Nr 220, poz. 1858 oraz z 2010 r. Nr 238, poz. 1588);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 marca 2003 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów (Dz. U. Nr 61, poz. 549, oraz z 2009 r. Nr 39, poz. 320);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 maja 2004 r. w sprawie warunków, w których uznaje się, że odpady nie są niebezpieczne (Dz. U. Nr 128, poz. 1347);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 marca 2006 r. w sprawie odzysku lub unieszkodliwienia odpadów poza instalacjami i urządzeniami (Dz. U. Nr 49, poz. 356);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 czerwca 2008 r. w sprawie rodzajów odpadów, których przewóz w celu unieszkodliwienia jest zabroniony (Dz. U. Nr 119, poz. 769);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 4 listopada 2008 r. w sprawie wymagań w zakresie prowadzenia pomiarów wielkości emisji oraz pomiarów ilości pobieranej wody (Dz. U. Nr 206, poz. 1291);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2009 r. w sprawie sposobu przekładania marszałkowi województwa informacji o występowaniu substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz. U. Nr 124, poz. 1033);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 stycznia 2010 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. Nr 16, poz. 87);

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 8 grudnia 2010 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów (Dz. U. Nr 249, poz. 1673);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 8 grudnia 2010 r. w sprawie zakresu informacji oraz wzorów formularzy służących do sporządzenia i przekazywania zbiorczych zestawień danych o odpadach (Dz. U. Nr 249, poz. 1674);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 22 kwietnia 2011 r. w sprawie standardów emisyjnych z instalacji (Dz. U. Nr 95, poz. 558);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 28 grudnia 2011 r. w sprawie podziemnych składowisk odpadów (Dz. U. Nr 298, poz. 1771);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2012 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz. U. 2013 Nr 0, poz. 24);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2012 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez marszałka województwa rejestru wyrobów zawierających azbest (Dz. U. 2013 r. Nr 0 , poz. 25);

➤ **Rozporządzenia Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej**

- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 26 czerwca 2002 r. w sprawie dziennika budowy, montażu i rozbiórki, tablicy informacyjnej oraz ogłoszenia zawierającego dane dotyczące bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia (Dz. U. Nr 108, poz. 953, z późn. zm.);
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu i sposobu stosowania przepisów o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych do transportu odpadów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 236, poz. 1986);
- Rozporządzenie Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia sprawie świadectwa dopuszczenia pojazdu ADR (Dz. U. Nr 0, poz. 192);

- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003 r. w sprawie informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (Dz. U. Nr 120, poz. 1126);
- Rozporządzenie Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 29 maja 2012 r. w sprawie prowadzenia kursów w zakresie przewozu towarów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 0, poz. 619);

3) dyrektywy i decyzje:

- Dyrektywa Rady 67/548/EWG z dnia 27 czerwca 1967 r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawodawczych, wykonawczych i administracyjnych odnoszących się do klasyfikacji, pakowania i etykietowania substancji niebezpiecznych (Dz. Urz. WE L 196 z 16.08.1967, str.1; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 1, str. 27);
- Dyrektywa Rady 87/217/EWG z dnia 19 marca 1987 r. w sprawie ograniczenia zanieczyszczenia środowiska azbestem i zapobiegania temu zanieczyszczeniu (Dz. Urz. WE L 85 z 28.03.1987, str. 40, z późn. zm.; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 8, str. 269);
- Dyrektywa Rady 89/391/EWG z dnia 12 czerwca 1989 r. w sprawie wprowadzenia środków w celu poprawy bezpieczeństwa i zdrowia pracowników w miejscu pracy (Dz. Urz. WE L 183 z 29.06.1989, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 1, str. 349);
- Dyrektywa Rady 92/57/EWG z dnia 24 czerwca 1992 r. w sprawie wprowadzenia minimalnych wymagań bezpieczeństwa i ochrony zdrowia na tymczasowych lub ruchomych budowach (ósma szczegółowa dyrektywa w rozumieniu art. 16 ust. 1 dyrektywy 89/391/EWG) (Dz. Urz. WE L 245 z 26.08.1992, str. 6, Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 2, str. 71);
- Dyrektywa Rady 94/33/WE z dnia 22 czerwca 1994 r. w sprawie ochrony pracy osób młodych (Dz. Urz. WE L 216 z 20.08.1994, str. 12, z późn. zm.; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 2, str. 213);
- Dyrektywa Rady 1999/31/WE z dnia 26 kwietnia 1999 r. w sprawie składowania odpadów (Dz. Urz. WE L 182 z 16.07.1999, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 4, str. 228);

- Decyzja Rady 2003/33/WE z dnia 19 grudnia 2002 r. ustanawiająca kryteria i procedury przyjęcia odpadów na składowiska, na podstawie art. 16 i załącznika II do dyrektywy 1999/31/WE (Dz. Urz. WE L 11 z 16.01.2003, str. 27, Dz. Urz. WE L 218 z 23.08.2007, str. 25; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 7, str. 314);
- Dyrektywa 2002/96/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 stycznia 2003 r. w sprawie zużytego sprzętu elektrotechnicznego i elektronicznego (Weje) (Dz. Urz. WE L 37 z 13.02.2003, str. 24, Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 7, str. 359);
- Dyrektywa 2004/37/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie ochrony pracowników przed zagrożeniem dotyczącym narażenia na działanie czynników rakotwórczych lub mutagennych podczas pracy (szósta dyrektywa szczegółowa w rozumieniu art. 16 ust. 1 dyrektywy Rady 89/391/EWG) (Dz. Urz. WE L 158 z 30.04.2004 r., str. 50; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 5, str. 35);
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) 1013/2006 z dnia 14 czerwca 2006 r. w sprawie przemieszczania odpadów (Dz. Urz. WE L 190 z 12.07.2006, str. 1);
- Rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH) i utworzenia Europejskiej Agencji Chemikaliów, zmieniające dyrektywę 1999/45/WE oraz uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 793/93 i rozporządzenie Komisji (WE) nr 1488/94, jak również dyrektywę Rady 76/769/EWG i dyrektywy Komisji 91/155/EWG, 93/67/EWG, 93/105/WE i 2000/21/WE (Dz. Urz. WE L 396 z 30.12.2006, str. 1 oraz sprostowanie w Dz. Urz. WE L 136 z 29.05.2007, str. 3);
- Dyrektywa 2008/98/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 19 listopada 2008 r.;

4) inne:

- „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032”(M.P. z 2010 r. Nr 33, poz. 481) – Program zastępuje dotychczasowy „Program

usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”;

- Oświadczenie Rządowe z dnia 16 stycznia 2009 r. w sprawie wejścia w życie zmian do załączników A i B Umowy europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR), sporządzonej w Genewie dnia 30 września 1957 r. (Dz. U. Nr 27, poz. 162, z późn. zm.);
- Podręcznik „Azbest – najlepsze praktyki” autoryzowany przez Komitet Starszych Inspektorów Pracy Komisji Europejskiej (SLIC).

2. CHARAKTERYSTYKA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST ORAZ ODDZIAŁYWANIE AZBESTU NA ZDROWIE CZŁOWIEKA

2.1. Charakterystyka azbestu

Azbest jest nazwą handlową sześciu różnych minerałów włóknistych (serpentynów i amfiboli), które pod względem składu chemicznego są uwodnionymi krzemianami magnezu, żelaza, wapnia i/lub sodu. Poszczególne odmiany azbestu różnią się składem chemicznym, budową fizyczną oraz właściwościami decydującymi o ich zastosowaniu przemysłowym jak również działaniem biologicznym.

Niewątpliwie cenne właściwości użytkowe tego minerału były znane ludzkości już tysiące lat temu, choć jako minerał po raz pierwszy opisany został w połowie XIX wieku. Masowe zastosowanie znalazł azbest dopiero w wieku XX. Nazwano go wtedy minerałem o tysiącach różnych zastosowań, ze względu na jego właściwości takie jak odporność na ekstremalnie wysokie i niskie temperatury, nie poddawanie się działaniom kwasów ani innych substancji żrących, a do tego jest niezwykle elastyczny i wytrzymały.

Najczęściej spotykanymi rodzajami azbestu są:

- azbest chryzotylowy (serpentyn) stosowany przede wszystkim do produkcji płyt azbestowo-cementowych; stanowił 85 – 90 % ogólnego zużycia azbestu;
- amfibole:
 - krokidolit charakteryzujący się bardzo wysoką kwasoodpornością; ze względu na kształt włókien, skład chemiczny oraz słabą rozpuszczalność w płynach ustrojowych jest azbestem najbardziej agresywnym biologicznie;

- amozyt stosowany był w wyrobach tekstylnych.

W zależności od zawartości azbestu, stosowanego spoiwa oraz gęstości objętościowej, wyróżnia się dwie klasy wyrobów azbestowych: „miękkie” i „twarde”. Klasyfikacja ta ma istotne znaczenie dla określenia procedur zabezpieczenia, usuwania, składowania oraz unieszkodliwiania azbestu w tych wyrobach.

Klasa I („wyroby miękkie”) obejmuje wyroby o gęstości objętościowej mniejszej od 1000 kg/m^3 , zawierające powyżej 20 % azbestu. Najczęściej stosowane w tej grupie były wyroby izolacyjne i włókiennicze, używane przez pracowników w celach ochronnych, koce gaśnicze, szczeliwa plecione, tektury oraz płytki podłogowe PCW. Masy azbestowe natryskowe stosowane były jako izolacja ognioochronna do konstrukcji stalowych i przegród budowlanych. Znaczne źródło emisji pyłu stanowią tzw. „miękkie” wyroby azbestowe zastosowane wewnątrz pomieszczeń w postaci izolacji cieplnej, dodatków do farb i lakierów.

Klasa II („wyroby twarde”) obejmuje wyroby o gęstości objętościowej powyżej 1000 kg/m^3 , zawierające poniżej 20 %. W wyrobach tych włókna azbestowe są mocno związane, dlatego też niebezpieczeństwo dla zdrowia i środowiska stwarza głównie mechaniczna obróbka tych wyrobów, cięcie, wiercenie otworów, a także rozbijanie, kruszenie. W grupie tej najbardziej rozpowszechnione są płyty azbestowo-cementowe faliste oraz płyty „karo” stosowane jako pokrycia dachowe i elewacje zewnętrzne.

2.2. Zastosowanie i zużycie azbestu

Azbest, jako materiał nieorganiczny, ze względu na swoje unikalne właściwości, takie jak ogniotrwałość, odporność na działanie chemikaliów, termoizolacyjność, dźwiękochłonność, wytrzymałość i związaną z tym możliwość przedzenia, wykorzystywany był do produkcji różnorodnych wyrobów już w czasach starożytnych. Szacuje się, że azbest znalazł swoje zastosowanie w prawie trzech tysiącach produktów przemysłowych takich jak klocki hamulcowe, tarcze sprzęgłowe, płytki podłogowe, filtry w przemyśle piwowarskim i farmaceutycznym, wojskowe maski gazowe, a nawet w termosach. Jednak największa ilość azbestu, ponad 80 %, głównie chryzotyłu, zużywane było do produkcji azbestowo-cementowych wyrobów budowlanych, wśród których najbardziej rozpowszechnione są azbestowo-cementowe płyty płaskie, faliste oraz płyty „karo” stosowane jako pokrycia dachowe i elewacyjne.

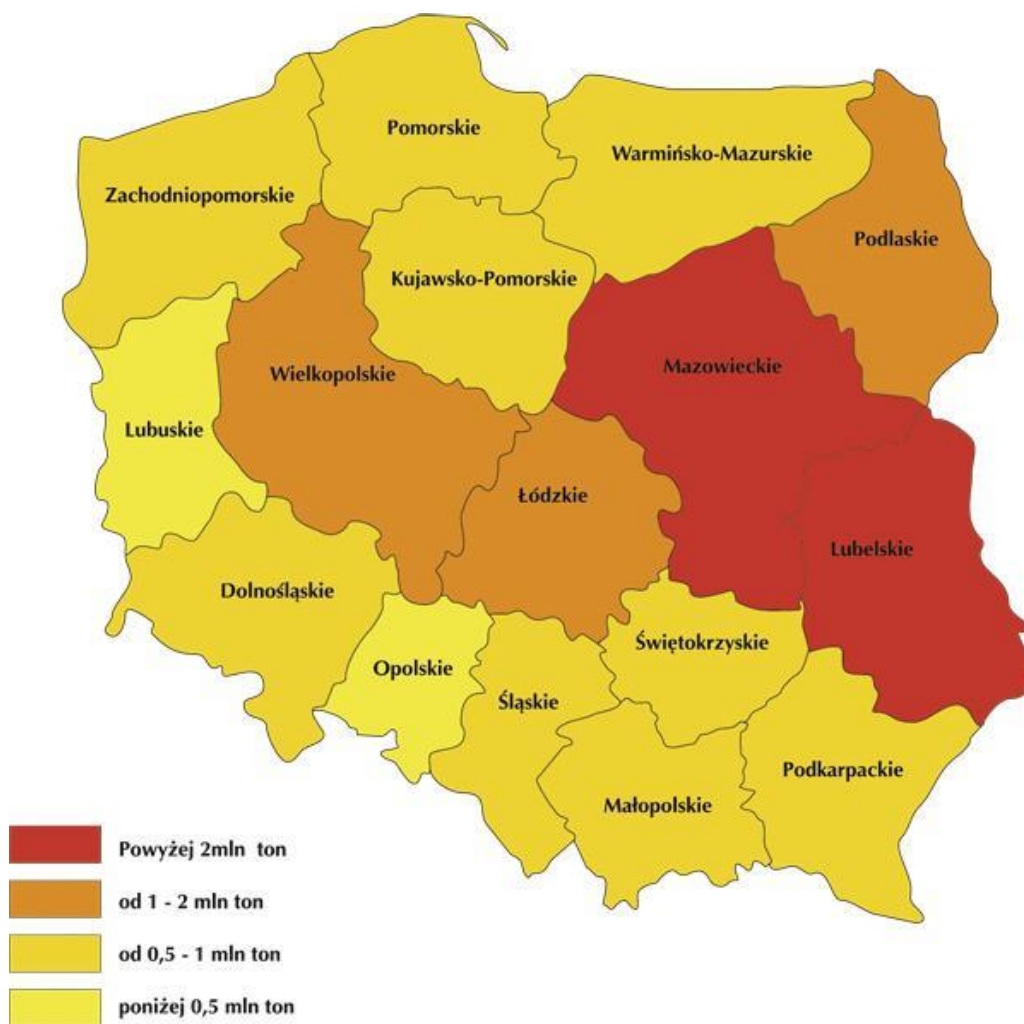
Polska nie posiada złóż azbestu nadające się do eksploatacji, natomiast azbest występuje jako zanieczyszczenie złóż innych surowców mineralnych jak melafir, gabro, ruda niklu, magnezyt na Dolnym Śląsku. Na teren Polski sprowadzono po 1945 roku ok. 2 mln ton azbestu. Był to głównie azbest chryzotylowy importowany z byłego Związku Radzieckiego, a także azbest krokidolitowy z Afryki Południowej. Szacuje się, że co najmniej 80 do 85 % tego azbestu zużyte zostało do produkcji wyrobów azbestowo-cementowych, zwłaszcza w produkcji płyt płaskich i falistych. Produkcja tych płyt na ziemiach polskich rozpoczęła się w 1907 roku i trwała do 28 września 1998 roku, zgodnie z terminem określonym w ustawie z dnia 19 czerwca 1997 roku o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 101, poz. 628 z późn. zm.). Natomiast od 28 marca 1999 roku nastąpił zakaz obrotu tymi płytami. Wyjątek stanowi jedynie azbest włóknisty i wyroby zawierające azbest nie mające jeszcze zamienników, wymienione w załączniku 1 do powyższej ustawy. Spośród tych wyrobów, Minister Gospodarki w porozumieniu z Ministrem Środowiska określa rocznie, w drodze rozporządzenia, na wniosek producenta lub podmiotu wprowadzającego na polski obszar celny wyroby zawierające azbest, wykaz wyrobów dopuszczonych do produkcji lub importu. Okres bezpiecznej eksploatacji płyt azbestowo-cementowych wynosi od 30 do 60 lat, jednak nawet po 60 latach, w przeciętnych warunkach płyty azbestowo-cementowe nie ulegają całkowitej degradacji, choć ich powierzchnia bywa znacznie uszkodzona oddziaływaniem warunków atmosferycznych. Nie bez znaczenia był też montaż i konserwacja płyt. Ponieważ na ogół brakowało wyspecjalizowanych wykonawców pokryć dachowych z płyt azbestowo-cementowych, a na terenach wiejskich z reguły zabudowywano je systemem „gospodarczym”, przy kryciu dachów występowały liczne błędy montażu powodujące pęknięcie płyt oraz ich odkształcanie, co skutkuje krótszym okresem ich eksploatacji i takie wyroby powinny być usuwane przed upływem 30 lat.

Największe zużycie azbestu na świecie miało miejsce w latach siedemdziesiątych XX wieku. Jednak od lat 80-tych obserwuje się w krajach rozwiniętych stopniowe zmniejszanie konsumpcji azbestu. I tak w 2000 roku zużycie azbestu było szacowane na 1,48 mln ton, co stanowiło tylko ok. 30 % wartości z 1980 roku. Wynika to z faktu, iż w latach 80-tych ubiegłego wieku azbest uznany został za jeden z najbardziej rozpowszechnionych czynników rakotwórczych w środowisku. Związku z tym w roku 1985 zaprzestano w Polsce stosowania azbestu krokidolitowego, a 19 czerwca 1997 roku Sejm RP uchwalił ustawę o zakazie stosowania wyrobów

zawierających azbest. Ustawa ta rozwiązała problemy związane z produkcją wyrobów zawierających azbest, wprowadzeniem na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej azbestu i wyrobów zawierających azbest oraz ich obrotem. Zapobiegła również dalszemu stosowaniu i wytwarzaniu wyrobów zawierających azbest, ale pozostały problemy obecności w środowisku ogromnych ilości wyrobów azbestowo-cementowych, które ulegając degradacji stanowią źródło ciągłej emisji włókien azbestu do powietrza.

Dane statystyczne wskazują, że zużycie azbestu w wielu krajach stopniowo zmniejsza się w związku z obowiązującym zakazem jego stosowania. Według danych International Ban Asbestos Sekretariat z 2009 roku zakaz produkcji wyrobów azbestowych (z niektórymi wyjątkami) został wprowadzony w 52 krajach świata. Od 1 stycznia 2005 roku zakaz stosowania azbestu obowiązuje we wszystkich krajach Unii Europejskiej.

W celu sukcesywnego usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Polski, szczególnie z budownictwa, minimalizacji skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju oraz likwidacji szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko, opracowano „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”. Po latach doświadczeń z azbestem odchodzi się od jego stosowania, a zaczęto skupiać się na jego usuwaniu. Tym bardziej, że w rządowym Programie oszacowano, że w roku 2000 w naszym kraju znajdowało się ok. 15,5 mln ton wyrobów zawierających azbest w pokryciach dachowych i rurach, będących w różnym stanie technicznym. Ilość i rozmieszczenie wyrobów zawierających azbest w budownictwie w układzie wojewódzkim przedstawia rysunek 1.

Źródło - Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski przyjęty przez Radę Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 14 maja 2002 roku, Rada Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa, maj 2002, s. 15.

Rys.1. Nagromadzenie wyrobów zawierających azbest według województw.

2.3. Zanieczyszczenie środowiska azbestem i jego wpływ na zdrowie człowieka

Azbest jest materiałem praktycznie niezniszczalnym, ponieważ nie ulega ani degradacji biologicznej, ani termicznej, w związku z czym po wprowadzeniu do środowiska może on pozostawać tam przez dziesiątki, a być może nawet przez setki lat. Włókna azbestu przedostają się do powietrza atmosferycznego w wyniku korozji materiałów zawierających surowiec, wietrzenia formacji geologicznych, jak i działalności człowieka.

Źródłami naturalnymi włókien azbestu są zanieczyszczenia skorupy ziemskiej, wód przepływających przez złoża zawierające azbest, a także zanieczyszczenia eksploatowanych złóż węgla kamiennego, rud miedzi, kamieni budowlanych, talku i innych. Z raportów międzynarodowych wynika, że prawdopodobnie większość włókien

jest emitowana ze źródeł naturalnych, jednak brak jest obecnie danych dotyczących pomiarów ilości włókien uwalnianych do atmosfery przez naturalne procesy wietrzenia skał. Okazuje się, że źródła naturalne w praktyce mają mniejsze znaczenie ze względu na znaczne ich rozproszenie oraz występowanie na terenach stosunkowo rzadko zaludnionych, podczas, gdy źródła związane z działalnością człowieka dotyczą zwykle terenów o dużej gęstości zaludnienia.

Źródła emisji pyłu azbestu do środowiska związane z działalnością człowieka dotyczą więc:

- terenów wydobywania i produkcji azbestu oraz zakładów przetwórstwa azbestu; szacuje się, że na 1 tonę przerabianego surowca, przy zastosowaniu filtrów wydalone jest na zewnątrz zakładu ok. 100 g pyłu azbestu;
- odpadów przemysłowych związanych z przetwórstwem surowca; ze względu na praktyczną niezniszczalność włókien azbestu bardzo istotny problem w ochronie środowiska stanowią niewłaściwie składowane przemysłowe odpady azbestowe.

Aktualnie największym problemem jest zanieczyszczenie powietrza spowodowane stosowaniem wyrobów azbestowych i emisji włókien na skutek degradacji płyt azbestowo-cementowych, wydatnie przyspieszanej przez „kwaśne deszcze” i inne chemiczne zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego.

Istotnym źródłem emisji pyłu wewnątrz pomieszczeń mogą być urządzenia grzewcze, wentylacyjne, klimatyzacyjne i izolacje zawierające azbest.

Miarą zanieczyszczenia środowiska azbestem jest stężenie włókien w powietrzu mierzone liczbą włókien w środowisku pracy na cm^3 ($1.\text{wł}/\text{cm}^3$), w powietrzu komunalnym na m^3 ($1.\text{wł}/\text{m}^3$). Najwyższe dopuszczalne stężenie włókien azbestowych dla środowiska pracy mierzone w strefie oddychania pracownika wynosi $0,1 \text{ wł}/\text{cm}^3$. Dla powietrza komunalnego normatyw nie został określony, jednak na podstawie literatury i prowadzonych badań przyjmuje się, że $1000 \text{ wł}/\text{m}^3$, tj. $0,001 \text{ wł}/\text{cm}^3$, jest górną granicą bezpieczeństwa, przy którym ryzyko występowania patologii azbestozależnych jest na poziomie akceptowalnym.

Rejonami szczególnie środowiskowo zagrożonymi azbestem są:

- 1) obszary oddziaływania byłych zakładów przetwórstwa azbestu;
- 2) tereny, na których zabudowana została duża ilość materiałów azbestowo-cementowych; istotnym problemem w ocenie zanieczyszczenia powietrza jest ilość i stan techniczny eksploatowanych obiektów, budynków

mieszkalnych i użyteczności publicznej, w których zastosowano wyroby azbestowe;

- 3) „dzikie wysypiska” odpadów azbestowo-cementowych;
- 4) obszary, na których wykorzystywano odpady wyrobów azbestowo-cementowych do celów „gospodarczych”.

Pył azbestu ze względu na właściwości pylicotwórcze i rakotwórcze uważany jest za jeden z pyłów stwarzających największe zagrożenie dla zdrowia człowieka. Biologiczna agresywność pyłu azbestowego jest zależna od stopnia penetracji i liczby włókien, które uległy retencji w płucach, jak również od fizycznych i aerodynamicznych cech jego włókien. Szczególne znaczenie ma w tym przypadku średnica włókien, ponieważ włókna cienkie, o średnicy poniżej 3 mikrometrów, przenoszone są łatwiej i docierają do końcowych odcinków dróg oddechowych, podczas gdy włókna grube, o średnicy powyżej 5 mikrometrów, zatrzymują się w górnych odcinkach dróg oddechowych.

Największe zagrożenie dla organizmu ludzkiego stanowią tzw. włókna respirabilne, to znaczy takie, które mogą występować w trwałej postaci w powietrzu i przedostawać się z wdychanym powietrzem do pęcherzyków płucnych. Są one dłuższe od 5 mikrometrów, mają grubość mniejszą od 3 mikrometrów, a stosunek długości włókna do jego grubości jest mniejszy niż 3 : 1. Narażenie na kontakt z azbestem amfibolowym niesie więc ze sobą ryzyko zdrowotne, ponieważ jego igłowe włókna z łatwością przenikają do obwodowych części płuc w porównaniu z włóknami azbestu chryzotylowego, które łatwiej zatrzymywane są w górnych partiach układu oddechowego.

W Polsce za rakotwórcze dla ludzi uważa się wszystkie gatunki azbestu (aktynolit, amozyt, antofylit, chryzotyl, krokidolit, tremolit). Pyły azbestu według Światowej Organizacji Zdrowia są czynnikiem rakotwórczym kategorii I, tj. powodują powstawanie nowotworów u ludzi. Natomiast według Międzynarodowej Organizacji Pracy azbest, z uwagi na właściwości rakotwórcze, należy obecnie do najgroźniejszych przyczyn chorób zawodowych na świecie.

Wyróżnia się trzy rodzaje narażenia na pyły azbestowe:

- 1) ekspozycję zawodową – związana jest z pracą w warunkach narażenia na pył azbestu; występuje przede wszystkim w kopalniach azbestu i kopalniach innych surowców mineralnych zawierających domieszki azbestu oraz w zakładach produkujących i stosujących wyroby azbestowe; głównymi następstwami ekspozycji zawodowej są choroby zawodowe;

- 2) ekspozycję parazawodową – dotyczy mieszkańców terenów sąsiadujących z kopalniami i zakładami przetwarzającymi azbest oraz rodzin pracowników tych zakładów;
- 3) ekspozycję populacji generalnej (środowiskową) – związana jest z występowaniem azbestu w powietrzu atmosferycznym, wodzie pitnej i artykułach spożywczych; azbest jest wprowadzany do wody ze skał, rud, minerałów i gleb zanieczyszczonych azbestem, ze ścieków przemysłowych, zanieczyszczeń atmosferycznych i rur azbestowo-cementowych.

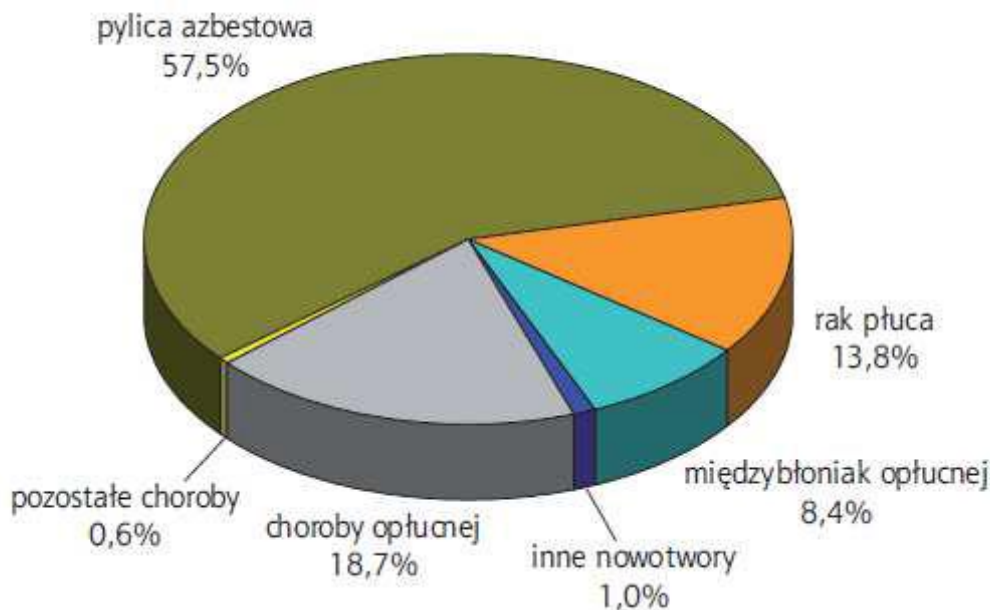
W Polsce jedynym pełnym źródłem informacji o występowaniu chorób wywołanych azbestem są dane dotyczące chorób zawodowych. Pomimo niestosowania w naszym kraju już od wielu lat azbestu do produkcji różnych wyrobów, liczba zawodowych chorób wywołanych przez azbest utrzymuje się na dość wysokim poziomie, co jest związane ze specyfiką biologicznego działania azbestu, którego następstwa zdrowotne mogą się ujawniać

w trakcie zatrudnienia, jak również wiele lat po zaprzestaniu pracy w narażeniu.

W obowiązującym z 2009 roku wykazie chorób zawodowych za choroby i zmiany patologiczne będące skutkiem zawodowego narażenia na pył azbestu uznane są:

- pylica azbestowa;
- choroby opłucnej lub osierdzia wywołane pyłem azbestu:
 - rozległe zgrubienia opłucnej;
 - rozległe blaszki opłucnej lub osierdzia;
 - wysięk opłucnowy;
- przewlekłe obturacyjne zapalenie oskrzeli, które spowodowało trwałe upośledzenie sprawności wentylacyjnej płuc;
- nowotwory złośliwe powstałe w następstwie działania czynników występujących w środowisku pracy, uznanych za rakotwórcze u ludzi:
 - rak płuca, rak oskrzela;
 - międzybłoniak opłucnej albo otrzewnej.

Wśród ogółu chorób zawodowych spowodowanych azbestem w okresie ostatnich lat dominującą część stanowi pylica azbestowa, a następnie choroby opłucnej lub osierdzia oraz raki płuca.

Źródło - N. Szeszenia-Dąbrowska, W. Sobala, *Zanieczyszczenie środowiska azbestem. Sutki zdrowotne. Raport z badań*, Łódź 2010, s. 32.

Rys. 2. Struktura chorób zawodowych spowodowanych pyłem azbestu w latach 2000-2009 wg jednostek chorobowych.

Azbestoza, inaczej śródmiąższowe zwłóknienie tkanki płucnej, to choroba układu oddechowego, spowodowana wdychaniem pyłu azbestowego, który osiada na pęcherzykach i oskrzelikach płucnych, wywołując stan zapalny. Choroba przyczynia się do włóknienia tkanki płucnej, uniemożliwiając prawidłową pracę płuc. Objawia się dusznością wysiłkową, suchym kaszlem, bólem w dolnych partiach klatki piersiowej oraz ogólnym pogorszeniem samopoczucia. Pojawia się także siny odcień skóry, a palce przybierają charakterystyczny pałeczkowaty kształt, pokrywają się brodawkowymi zmianami skórnymi.

Pierwsze przypadki pylicy azbestowej uznanej za chorobę zawodową w Polsce stwierdzono w 1970 roku. Stanowi ona główną patologię zawodową robotników narażonych na pył azbestu. Latach 1970-2009 ogółem odnotowano 2740 przypadków azbestozy.

Zmiany opłucnowe spowodowane pyłem azbestu mogą występować pod postacią odgraniczonych zgrubień opłucnej, blaszek i zgrubień rozlanych, które mogą występować równocześnie lub niezależnie od zwłóknienia tkanki płucnej. Uznawane są za symptom narażenia parazawodowego i środowiskowego. Zmiany opłucnowe powodowane azbestem wymienione są w wykazach chorób zawodowych obowiązujących od 2002 roku. W latach

2003-2009 ogółem odnotowano 391 przypadków zmian opłucnowych uznanych za chorobę zawodową. Stanowiły one w tym okresie 24,4 % ogółu zawodowych chorób azbestozależnych.

Skutkami zdrowotnymi narażenia na azbest są także raki płuca i międzybłoniaki. Okres latencji nowotworu zależy również nie tylko od dawki, ale także od wieku, w którym ma miejsce pierwsza ekspozycja. Nowotwory płuca powodowane przez azbest pod względem klinicznym i patomorfologicznym nie różnią się od nowotworów występujących w populacji spontanicznie.

Rak płuca jest najpowszechniejszym nowotworem złośliwym, którego wystąpienie związane jest z ekspozycją na pył azbestowy. Jednakże obecnie nie jest możliwe oddzielenie przypadków raka płuca spowodowanych paleniem papierosów od przypadków spowodowanych narażeniem na azbest, choć istnieją dostateczne dowody epidemiologiczne pozwalające stwierdzić, że wszystkie typy azbestu powodują wzrost ryzyka raka płuc.

W statystyce chorób zawodowych od 1978 do 2009 odnotowano 508 przypadków raka płuca jako choroby zawodowej spowodowanej azbestem. Liczba stwierdzonych rocznie przypadków wykazywała trend rosnący.

Międzybłoniak opłucnej to bardzo złośliwy nowotwór specyficzny dla azbestu, spowodowany odkładaniem się w płucach mikroskopijnych respirabilnych włókien azbestu, które z czasem przenoszone są na opłucną okalającą dolne części płuc powodując powstawanie tam guzów, ognisk nowotworowych. W następstwie wystąpienia guzów w opłucnej gromadzi się płyn surowiczy powodujący zmniejszenie objętości roboczej płuc. Nowotwór rozwija się po 10 - 40 i więcej latach, licząc od początku narażenia.

Pierwszy przypadek międzybłoniaka opłucnej uznanego za chorobę zawodową stwierdzony został w Polsce w 1976 r. W latach 1976-2009 ogółem zarejestrowano 248 przypadków międzybłoniaka opłucnej jako choroby zawodowej.

Wykaz chorób zawodowych przewiduje możliwość uznania przewlekłego obturacyjnego zapalenia oskrzeli za chorobę zawodową po spełnieniu określonych warunków, ponieważ etiologia choroby jest uwarunkowana różnymi przyczynami, wśród których dominujące znaczenie ma palenie tytoniu. Narażenie musi być długotrwałe, a stężenie czynników szkodliwych, w ostatnich 10 latach pracy powinno przekraczać normatywy higieniczne. W latach 1989-2009 odnotowano 79 przypadków przewlekłego obturacyjnego zapalenia oskrzeli uznanego za chorobę zawodową spowodowaną pyłem azbestowym.

Włókna azbestu nie są współcześnie jedynym kancerogenem występującym w środowisku otaczającym człowieka, zaś ich interakcje, szczególnie w warunkach niskich stężeń, nie są poznane. Dlatego, mając na względzie wzrastający trend zapadalności na nowotwory złośliwe, w szczególności raki płuca i międzybłoniaki, należy dążyć do kontroli, ograniczenia i eliminacji z otaczającego środowiska każdego rozpoznanego czynnika rakotwórczego.

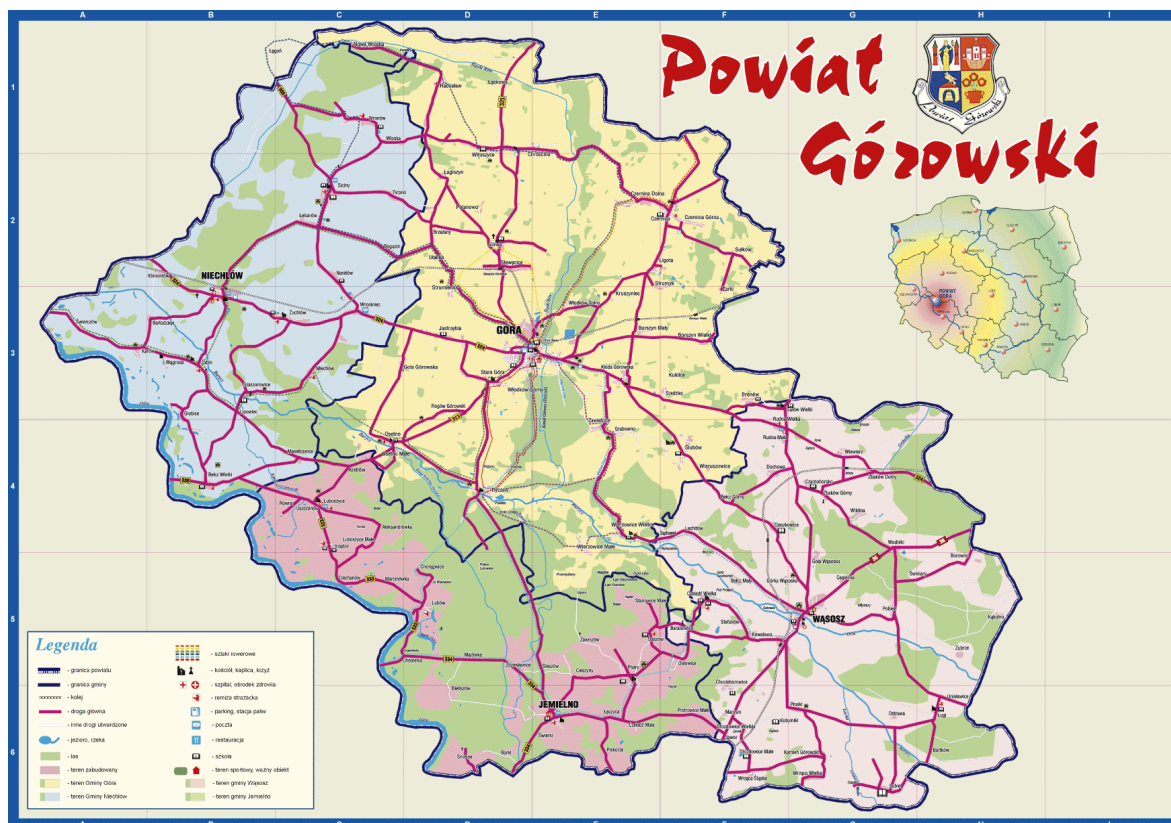
3. STAN AKTUALNY W ZAKRESIE WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST I GOSPODARKI ODPADAMI AZBESTOWYMI W GMINIE WĄSOSZ

3.1. Charakterystyka Gminy Wąsosz

Powiat górski leży w północno-środkowej części województwa dolnośląskiego. Na północy graniczy z województwem wielkopolskim, a na północnym-zachodzie z województwem lubuskim. Największa rozciągłość powiatu z południa na północ wynosi 35 km, z zachodu na wschód 32 km.

Obszar powiatu wynosi 738,1 km² i pod względem wielkości jest jednym z większych w województwie dolnośląskim. Od strony zachodniej naturalną granicę powiatu stanowi rzeka Odra. W granicach ziemi górskiej płyną także rzeki Barycz i Orla. Na ciągnącej się przez znaczną część powiatu doliny Barycz, znajdują się przede wszystkim pastwiska, lasy sosnowe i dębowo-bukowe. Ogólnie lasy zajmują ok. 36 % obszaru górskiego.

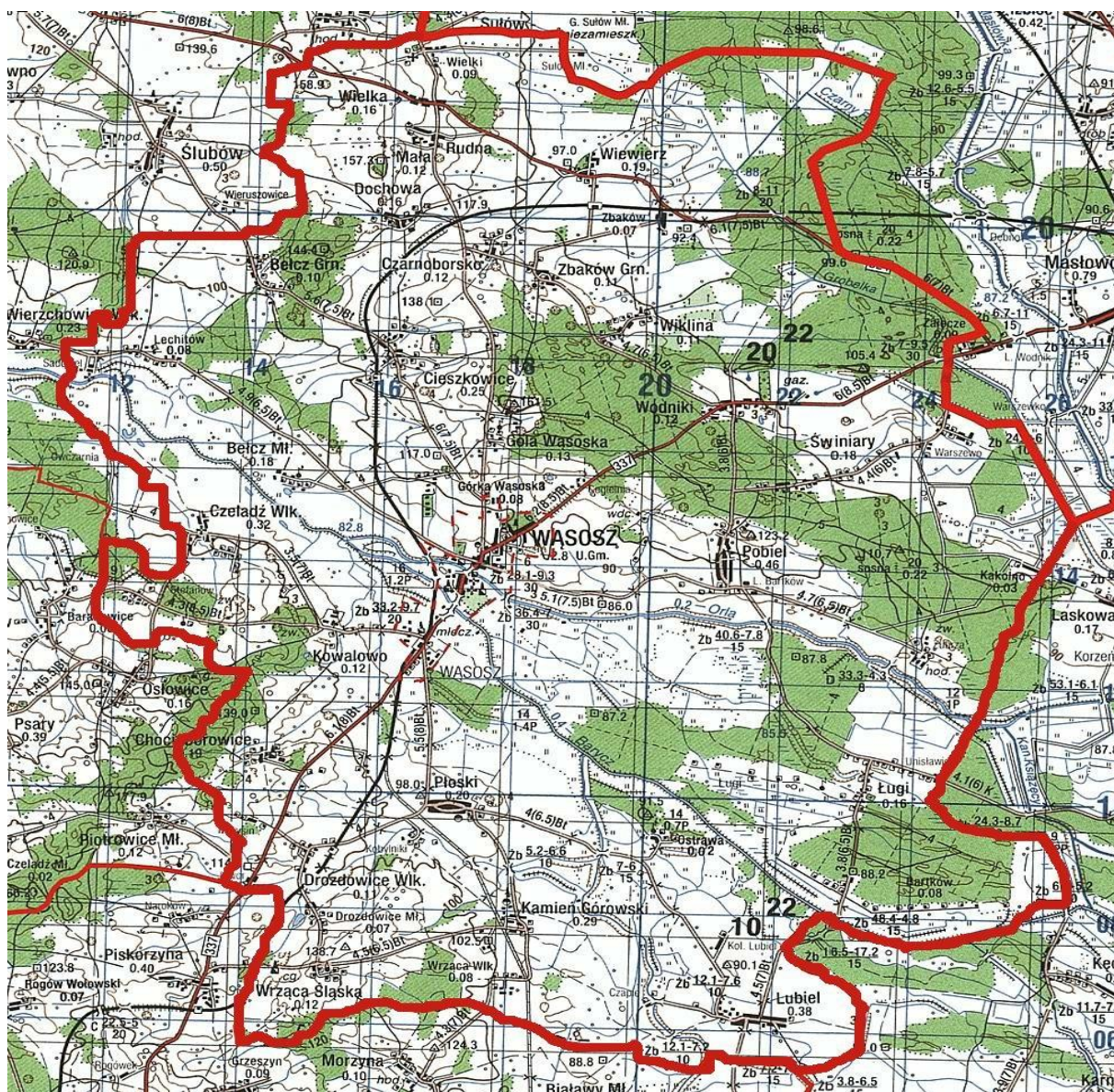
Powiat górski tworzą następujące gminy: Góra, Jemielno, Niechlów oraz Wąsosz. Gminy powiatu górskiego przedstawia rysunek 3.

Źródło – www.wasosz.eu, 25.11.2013 r.

Rys. 3. Mapa powiatu górowskiego.

Gmina Wąsosz sąsiaduje z wielkopolskimi gminami Bojanowo i Rawicz oraz z dolnośląskimi: Góra, Jemielno, Wińsko i Żmigród. Wąsosz jest drugim co do wielkości miastem na terenie powiatu górowskiego. Położony jest nad rzeką Barycz, przy odgałęzieniu od dawnego szlaku handlowego z Góry. Jego nazwa pochodzi od staropolskiego wyrazu „wąsosze”, oznaczającego miejsce, gdzie coś się schodzi, zbiega, łączy, czyli w tym przypadku dwie zbiegające się rzeki: Barycz i Orla. Jego historyczna zabudowa rozciąga się na przestrzeni ok. 450 m, pomiędzy obiema rzekami. Dalszy powojenny rozwój miasta nastąpił na północ od historycznego centrum, po drugiej stronie rzeki Orli. Lokalizacja miasta wiąże się więc z licznymi ograniczeniami w jego rozwoju wynikającymi z warunków przyrodniczych: rzeźby terenu, warunków gruntowych, warunków wodnych, glebowych i klimatycznych.

Źródło – www.wasosz.eu, 25.11.2013 r.

Rys. 4. Położenie gminy Wąsosz.

Gmina Wąsosz jest gminą wiejsko-miejską zajmującą obszar 193,60 km², z czego użytki rolne stanowią ok. 67 %, zaś użytki leśne – ok. 25 % obszaru gminy. Natomiast cała gmina stanowi 26,23 % powierzchni powiatu górskiego. Gmina liczy 45 miejscowości, z czego 32 stanowią sołectwa, do których należą: Baranowice, Bartków, Bełcz Mały, Bełcz Górny, Chocieborowice, Cieszkowice, Czarnoborsko, Czeladź Wielka, Dochowa, Drozdowice Małe, Drozdowice Wielkie, Gola Wąsoska i Górka Wąsoska, Kamień Górski, Kąkolno, Kowalowo, Lechitów, Lubiel, Ługi i Unisławice, Ostrawa, Płoski, Pobiel, Rudna Mała, Rudna Wielka, Sułów Wielki, Świniary, Wiewierz, Wiklina, Wodniki, Wrząca Śląska, Wrząca Wielka, Zbaków Dolny, Zbaków Górny. Pozostałe

miejsowości to Borowna, Czaple, Jawor, Kobylniki, Marysin, Młynary, Podmieście, Sądowel, Stefanów, Zubrza.

Gminę Wąsosz zamieszkuje 7 501 mieszkańców – 3 726 mężczyzn i 3 775 kobiet (31 grudzień 2015 r.).

Źródło – www.wasosz.eu, 05.08.2016 r.

Rys. 5. Położenie poszczególnych miejscowości na terenie gminy Wąsosz.

Gmina Wąsosz jest gminą o rolniczym charakterze, jednakże działa na tym terenie kilka firm produkcyjnych. Na terenie gminy Wąsosz również istnieją cztery Szkoły Podstawowe znajdujące się w Czarnoborsku, Płoskach, Pobieli oraz w samym Wąsoszu. Poza tym w mieście znajduje się Przedszkole Samorządowe, Publiczne Gimnazjum oraz Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy.

Teren gminy Wąsosz bogaty jest w bardzo atrakcyjne turystycznie kompleksy leśne o zróżnicowanych typach siedliskowych, często ze starym drzewostanem. Na terenie gminy występują kompleksy łąk z roślinnością, wśród której szczególnie cenne są rzadko

występujące gatunki roślin. Rozległe obszary podmokłe z dużymi kompleksami leśnymi są miejscem wymarzone dla ptactwa. Zróżnicowana rzeźba terenu o walorach widokowych, duże i urozmaicone kompleksy leśne, powierzchnie wodne są powodem zaliczania znacznej części terenu gminy do Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Baryczy. Kompleksy leśne obfitujące także w jagody i grzyby są często miejscem wycieczek młodzieży oraz osób ceniących sobie ciszę i piękno natury.

Do cennych i zasługujących na uwagę atrakcji turystycznych gminy, zaliczane są parki zlokalizowane wśród zabudowy w następujących miejscowościach: park zamkowy w Wąsoszu, parki dworskie w Cieszkowicach, Czeladzi Wielkiej, Wiklinie, Wrzącej Wielkiej, Lechitowie oraz park pałacowy w Górcie Wąsoskiej i Wrzącej Śląskiej.

Swoje ważne miejsce w krajobrazie gminnym posiadają aleje o charakterze zabytkowym:

- w Wąsoszu - aleja na ulicy Kolejowej z lipami, klonami i jesionami;
- w Bełczu Małym - droga z folwarku do drogi głównej z Wąsosza składająca się z robinii, pseudoakacji;
- droga od Czeladzi Wielkiej do Baranowic – ze 130-letnimi robiniami z dodatkiem topoli.

3.2. Informacje o ilości wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Wąsosz

Źródłem danych o rozmieszczeniu i ilości wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Wąsosz była inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest z podziałem na poszczególne miejscowości. Zinwentaryzowane ilości płyt azbestowo-cementowych na terenie Gminy Wąsosz przedstawia załącznik nr 1.

Zastosowano następujące metody pozyskania danych:

- 1) wywiad terenowy,
- 2) zapytania ankietowe.

Z zebranych danych wynika, że na terenie Gminy występuje 69 143,88 m² wyrobów azbestowych, w tym:

- płyt azbestowo-cementowych falistych w ilości 735 557,68 kg co stanowi 66 868,88 m²,
- płyt azbestowo-cementowych płaskich „karo” w ilości 5 610 kg co stanowi 510 m².

Spośród zinwentaryzowanych wyrobów dominują płyty dachowe faliste azbestowo-cementowe. Są one stosowane głównie na budynkach gospodarskich. Zdecydowana większość zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest została zakwalifikowana do III stopnia pilności, czyli do ponownej oceny w ciągu 5 lat. Na terenie gminy nie

stwierdzono występowania rur azbestowo-cementowych oraz dróg utwardzonych odpadami zawierającymi azbest.

W gminie Wąsosz nie stwierdzono występowania „dzikich” wysypisk odpadów zawierających azbest. W przypadku pojawienia się wysypisk, odpowiedzialny za ich likwidację jest właściciel danej działki, na której stwierdzono pojawienie się odpadów lub Urząd Gminy w przypadku terenów, które mają nieuregulowany stan prawny.

Zgodnie z Bazą Azbestową, w celu obliczenia ilości wyrobów zawierających azbest w jednostce masy, zastosowano przelicznik – średnia waga 1 m² eternitu falistego oraz płyt azbestowo-cementowych typu „karo” wynosi 11 kg.

W 2017 roku zakłada się usunięcie w całości wyrobów zawierających azbest, których wykorzystanie zostało zakończone (składowane na pryzmach na terenie posesji).

Od 2018 roku do 2032 roku usuwane będą wyroby zawierające azbest w postaci płyt azbestowo-cementowych zalegających na dachach budynków mieszkalnych i gospodarskich.

Prognozę ilości usuwanych wyrobów zawierających azbest oparto na założeniach „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032” uchwalonego przez Radę Ministrów dnia 15 marca 2010 roku. Ustalono, że zewidencjonowana ilość wyrobów zawierających azbest zostanie usunięta do 2032 roku, jeżeli w sposób systematyczny rocznie będzie usuwane ok. 50 705,512 kg. W celu osiągnięcia zakładanego celu wyroby azbestowe należałoby usuwać sukcesywnie, w miarę ich zużywania.

3.3. Koszty związane z usuwaniem i utylizacją wyrobów zawierających azbest

Usuwanie wyrobów zawierających azbest jest kosztownym przedsięwzięciem dlatego założono, że usuwanie wyrobów zawierających azbest odbywać się będzie ze wsparciem finansowym pozyskanym głównie ze źródeł zewnętrznych.

Do oszacowania przybliżonych kosztów usunięcia wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Wąsosz uwzględniany był cennik specjalistycznych firm zajmujących się usuwaniem i transportem wyrobów zawierających azbest. Ceny firm za usuwanie azbestu znacznie się od siebie różnią, w związku z czym obliczono średni koszt demontażu, transportu i utylizacji.

Demontaż, transport i utylizacja wyrobów zawierających azbest – 500 zł/tonę (brutto).

Biorąc po uwagę fakt, iż wskazana kwota to cena orientacyjna, każda usługa wyceniana jest indywidualnie a na finalną wysokość ceny wpływa wiele czynników m.in.:

- ilość materiałów zawierających azbest,
- rodzaj materiałów zawierających azbest,
- lokalizacja wyrobu zawierającego azbest,
- w przypadku pokryć dachowych – rodzaj dachu (np. Jedno- lub dwuspadowy),
- odległość od miejsca utylizacji,
- stan materiałów zawierających azbest.

Całkowita ilość wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Wąsosz 760 582,68 kg :

- wyroby zawierające azbest, których wykorzystanie zostało zakończone, składowane na przymach okrytych folią – 28 578 kg;
- wyroby zawierające azbest w postaci pokryć dachowych w tonach – 732 004,68 kg.

Kalkulacja kosztów:

1) Azbest składowany:

28,578 Mg * 500 zł. = 14 289,00 zł.

2) Koszt demontażu, transportu i utylizacji azbestu znajdującego się na dachach w gminie:

732,004,68 Mg * 500 zł. = 366 002,34 zł.

4. POSTĘPOWANIE Z WYROBAMI I ODPADAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST

W Polsce, podobnie jak w całej Europie, na pokrycia dachowe stosowano głównie płyty faliste, natomiast w mniejszej ilości, szczególnie w południowej Polsce, stosowano płaskie płyty azbestowo-cementowe prasowane typu „karo”. Wyroby te zawierające azbest prędzej czy później przy okazji remontów, wymiany płyt na dachach czy wreszcie zużycia są usuwane i stają się odpadami niebezpiecznymi zawierającymi azbest. Ponieważ azbest jest czynnikiem rakotwórczym to również zagrożenie dla zdrowia ludzi jest bardzo duże. Należy pamiętać, iż podstawą bezpiecznego postępowania z materiałami zawierającymi azbest jest eliminacja lub co najmniej minimalizacja ryzyka emisji włókien azbestu do otoczenia.

Właściciel (zarządca) obiektów i urządzeń budowlanych z zabudowanymi wyrobami zawierającymi azbest powinien dokonać ich przeglądu technicznego, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649 z późn. zm.) oraz Rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz. U. z 2011 r. Nr 8, poz. 31). Prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest należy prowadzić zgodnie z zapisami z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz. U. z 2016 r., poz. 290). W przypadku konieczności usunięcia elementów zawierających azbest z obiektów budowlanych, inwestor musi przestrzegać przepisów Prawa Budowlanego oraz przepisów specjalnych dotyczących azbestu.

Problematyka bezpiecznego postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest została w Polsce zapisana w postaci bloku tematycznego zawierającego sześć procedur - „Informator o przepisach i procedurach dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest” - Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2003.

5. POZYSKANIE ŚRODKÓW FINANSOWYCH NA DZIAŁANIA ZWIĄZANE Z USUWANIEM AZBESTU

Usuwanie wyrobów zawierających azbest jest kosztowne i wymaga odpowiednich nakładów finansowych. Źródłami finansowania usuwania azbestu są środki własne właścicieli obiektów budowlanych, środki własne inwestorów prywatnych, środki funduszy ochrony środowiska, środki pomocowe Unii Europejskiej, środki własne jednostek samorządowych oraz kredyty. Gmina Wąsosz planuje dofinansowywać usuwanie płyt azbestowo-cementowych z dachów ze środków pochodzących z budżetu gminy, a także zamierza pozyskać jak największe wsparcie finansowe z innych źródeł zewnętrznych.

Ministerstwo Gospodarki wspiera finansowo ze środków budżetowych realizację zadań wynikających z „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032”, które ukierunkowane są głównie na wzmocnienie procesu inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest przez dofinansowanie opracowywania gminnych, powiatowych i wojewódzkich planów usuwania wyrobów zawierających azbest. Dofinansuje również działania edukacyjno-informacyjne, w tym szkolenia dla administracji publicznej oraz szkolenia lokalne, dzięki którym zostanie wzmocniony proces usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości bez korzystania z usług wyspecjalizowanych firm. Konkursowy tryb wyboru wykonawców zadań umożliwi realizację i finansowanie działań innowacyjnych, ale zawsze zgodnych z zadaniami wskazanymi w Programie. Gmina Wąsosz podejmie starania w celu pozyskania funduszy ze źródeł zewnętrznych tj.

- Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Zasadniczym celem **Narodowego Funduszu** jest wspieranie finansowe przedsięwzięć podejmowanych dla poprawy jakości środowiska w Polsce. Główne kierunki jego działania określa Polityka Ekologiczna Państwa, natomiast co roku aktualizowane są cele szczegółowe – dokumenty wewnętrzne Narodowego Funduszu, w tym zasady udzielania pomocy finansowej oraz lista przedsięwzięć priorytetowych. W zakresie ziemi, w tym ochrony środowiska przed odpadami, zakłada się dofinansowanie zadań inwestycyjnych zgodnych z niżej wymienionymi programami priorytetowymi:

- przedsięwzięcia z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi ze szczególnym uwzględnieniem odpadów opakowaniowych, użytkowych i niebezpiecznych,

- wsparcie dla przedsiębiorców i gmin w zakresie unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych, zawierających azbest,
- likwidacja uciążliwości starych składowisk odpadów niebezpiecznych,
- przeciwdziałanie powstawaniu i unieszkodliwianie odpadów przemysłowych i odpadów niebezpiecznych,
- budowa i modernizacja systemów zaopatrzenia w wodę,
- realizacja międzygminnych programów zagospodarowania odpadów komunalnych.

Rolą **Wojewódzkiego Funduszu** jest wspieranie finansowe przedsięwzięć proekologicznych o zasięgu regionalnym, a podstawowym źródłem ich przychodów są wpływy z tytułu opłat za korzystanie ze środowiska i administracyjnych kar pieniężnych.

Warunki udzielania dofinansowania:

- udokumentowane pełne pokrycie planowanych kosztów przedsięwzięcia,
- wywiązanie się przez Wnioskodawcę z uiszczania kar i opłat, stanowiących przychody i Narodowego Funduszu oraz wywiązania się z innych zobowiązań w stosunku do Funduszu,
- przedsięwzięcie nie może być zakończone,
- udzielone dofinansowanie nie może przekroczyć kosztów przedsięwzięcia.

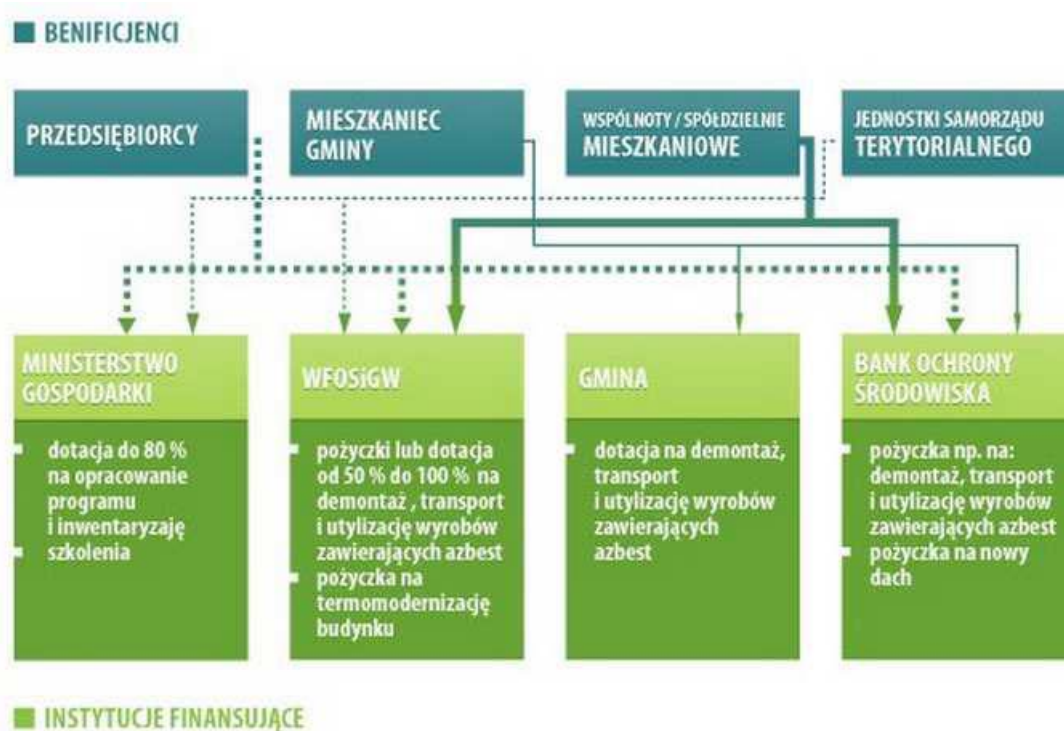
Fundusze oprócz udzielania pożyczek i przyznawania dotacji, zgodnie z art. 411 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2011 r. - Prawo Ochrony Środowiska także mogą:

- udzielać dotacji do oprocentowania preferencyjnych kredytów i pożyczek,
- mogą udostępniać swoje środki finansowe bankom i innym organizacjom finansowym z przeznaczeniem na udzielanie kredytów i pożyczek na wskazane przez fundusz programy i wybrane przedsięwzięcia ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Przyznanie dofinansowania będzie zależało od stopnia pilności wymiany pokrycia dachowego wynikającego z „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest”, jego lokalizacji oraz kolejności złożenia wniosku o dofinansowanie. W pierwszej kolejności będą usuwane wyroby zawierające azbest znajdujące się na dachach budynków należących do Gminy Wąsosz oraz wyroby zawierające azbest, których wykorzystanie zostało zakończone (składowane są na pryzmach na terenie posesji) lub których stan techniczny pokrycia dachowego jest oceniany jako pilny. Warunkiem otrzymania dofinansowania będzie złożenie w Urzędzie Gminy wniosku o dofinansowanie oraz wykonanie oceny stanu obiektu z zabudowanymi wyrobami zawierającymi azbest wynikającej z Rozporządzenia Ministra Gospodarki,

Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 roku w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest. Proces usuwania wyrobów zawierających azbest powinien odbywać się zgodnie z uwarunkowaniami Prawa ochrony środowiska, Prawa budowlanego i Ustawy o odpadach. Szczegółowe wytyczne dotyczące wysokości dofinansowania, ilości przyjmowanych wniosków na dany rok oraz ogólne warunki dofinansowania zostaną określone w Regulaminie przyznawania i rozliczania dotacji z budżetu gminy na usuwanie odpadów zawierających azbest z terenu Gminy Wąsosz. Wzór wniosku o dofinansowanie został zamieszczony w Załączniku nr 3 do Programu.

Poniżej zostały przedstawione programy dofinansowania i refinansowania na terenie województwa dolnośląskiego.

Źródło – www.polskabezazbestu.pl, 29.11.2013 r.

Rys. 6. Formy wsparcia.

Bank Ochrony Środowiska S.A. jest uniwersalnym bankiem komercyjnym specjalizującym się w finansowaniu przedsięwzięć proekologicznych, który współpracuje z polskimi i zagranicznymi instytucjami finansowymi, w tym funduszami i fundacjami działającymi na rzecz ochrony środowiska. Dzięki temu może zaoferować szeroką gamę

kredytów. Zadania z zakresu usuwania wyrobów zawierających azbest mogą być finansowane poprzez udzielanie następujących rodzajów kredytów:

- 1) kredyty preferencyjne z dopłatami z Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej do oprocentowania, charakteryzujące się m.in. niższym od komercyjnego oprocentowaniem i możliwością uzyskania karencji w spłacie kapitału; warunki udzielania tych kredytów są zróżnicowane, określone w umowie przez konkretny WFOŚiGW (przedsięwzięcie musi wpisywać się w listę priorytetów funduszu);
- 2) kredyty komercyjne ze środków banków zagranicznych – linia KfW5 (Kreditanstalt für Wiederaufbau) oraz ze środków banku, w tym w ramach porozumień BOŚ ze sprzedawcami i dystrybutorami wyrobów służących ochronie środowiska.

BOŚ Bank, realizując proekologiczną misję, zobowiązuje się do ciągłego minimalizowania negatywnego wpływu na środowisko naturalne oraz prowadzi kompleksowe działania mające na celu wypełnianie założeń polityki środowiskowej.

Źródła zagraniczne finansowania ochrony środowiska to głównie **fundusze unijne**. Beneficjentami programów pomocowych Unii Europejskiej, w zależności od rodzaju programu, mogą być m.in. jednostki samorządu terytorialnego oraz ich związki, podmioty świadczące usługi z zakresu zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego, jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego posiadające osobowość prawną, spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, gminy wiejskie, miejsko-wiejskie i miejskie, młodzi rolnicy, rolnicy podejmujący działalność nierolniczą. Projekty z zakresu remontów lub przebudowy budynków mogą dotyczyć renowacji części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych, renowacji lub adaptacji budynków na cele mieszkaniowe, modernizacji gospodarstw rolnych, a także działań w zakresie ułatwiania startu młodym rolnikom, różnicowania działalności w kierunku nierolniczym, odnowę i rozwój wsi. Wsparcie było udzielane w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych na lata 2007-2013.

6. HARMONOGRAM, REALIZACJA I MONITORING PROGRAMU

6.1. Koordynacja Programu

Realizacja programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Wąsosz będzie procesem długofalowym, ograniczonym możliwościami finansowymi zarówno samorządu, jak i mieszkańców. Wykonanie *Programu* powierza się Burmistrzowi Miasta Wąsosza.

W celu realizacji wszystkich zadań przewidzianych w Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032 niezbędne jest zaangażowanie administracji publicznej i różnych instytucji działających na trzech poziomach:

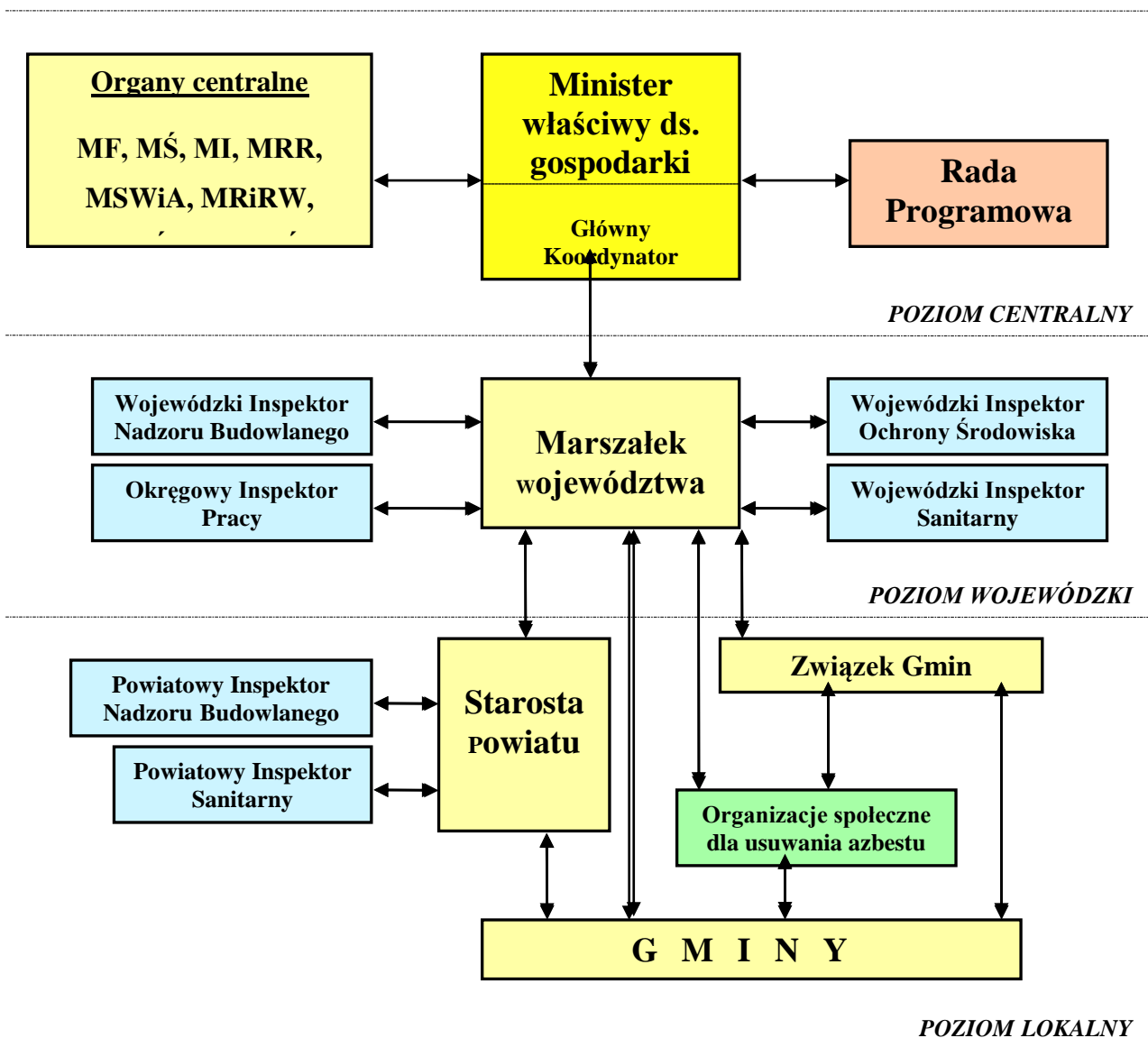
- 1) centralnym – Rada Ministrów, Minister Gospodarki i w strukturze Ministerstwa Gospodarki Główny Koordynator;
- 2) wojewódzkim – samorząd województwa;
- 3) lokalnym – samorząd powiatowy i samorząd gminny.

Rysunek 8 przedstawia schemat obrazujący współpracę organów administracji rządowej, samorządu terytorialnego, organów kontrolnych, które nadzorują przestrzeganie prawa przy prowadzeniu prac związanych z usuwaniem azbestu i wyrobów zawierających azbest, oraz innych, do kompetencji których należy realizacja zadań.

Samorząd gminny realizuje wynikające z Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu zadania na poziomie lokalnym poprzez:

- gromadzenie przez Burmistrza miasta informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest oraz przekazywanie jej do marszałka województwa z wykorzystaniem dostępnego narzędzia informatycznego www.bazaazbestowa.pl;
- przygotowywanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, także w ramach planów gospodarki odpadami;
- organizowanie szkoleń lokalnych w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości bez korzystania z usług wyspecjalizowanych firm;
- organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych z uwzględnieniem zasad zawartych w *Programie*;

- inspirowanie właściwej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest;
- współpraca z marszałkiem województwa w zakresie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest oraz opracowywania programów usuwania wyrobów zawierających azbest, w szczególności w zakresie lokalizacji składowisk odpadów zawierających azbest oraz urządzeń przewoźnych do przetwarzania odpadów zawierających azbest;
- współpraca z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest;
- współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację *Programu*;
- współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska).

Źródło - Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032, Warszawa 2010, s. 37.

Rys. 7. Schemat ilustrujący współpracę organów administracji publicznej.

Harmonogram realizacji planowanych zadań inwestycyjnych jak i pozainwestycyjnych w latach 2016 - 2032 związanych z usuwaniem i unieszkodliwianiem wyrobów azbestowych na terenie Gminy Wąsosz przedstawia poniższa tabela nr 1.

Tabela 1. Harmonogram realizacji zadań wynikających z Programu na lata 2016 – 2032.

LP.	DZIAŁANIE	JEDNOSTKA REALIZUJĄCA	TERMIN REALIZACJI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1.	Przygotowanie i aktualizacja „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Wąsosz” wraz z przeprowadzeniem inwentaryzacji	Gmina	2016 2023 2028 2032	środki własne
2.	Działalność informacyjno-popularyzacyjna (lokalna prasa, ulotki, plakaty, strona internetowa urzędu miejskiego)	Gmina	zadanie ciągłe	środki własne, WFOŚiGW
3.	Usuwanie wyrobów zawierających azbest o I stopniu pilności	Gmina, właściciele posesji	2017 - 2032	środki własne właścicieli, dofinansowania, dotacje unijne, WFOŚiGW, kredyty
4.	Pozyskiwanie funduszy zewnętrznych na realizację Programu oraz pomoc w poszukiwaniu źródeł finansowania właścicielom na wymianę pokryć dachowych	Gmina	zadanie ciągłe	środki własne
5.	Aktualizacja bazy danych dotyczącej podmiotów oraz ilości wyrobów zawierających azbest na terenie gminy oraz przekazywanie jej do marszałka województwa	Gmina	zadanie ciągłe	środki własne
6.	Aktualizacja i monitorowanie realizacji Programu	Gmina	co 5 lat	środki własne
7.	Przedstawienie Radzie Miasta sprawozdania z przebiegu realizacji Programu	Gmina	raz w roku	środki własne

Źródło - Opracowanie własne.

Założono, że w 2017 r. usunięty powinien zostać azbest magazynowany (składowany), a więc w roku 2017 Gmina powinna zabezpieczyć środki w wysokości 14 289,00 zł.

Pozostałą kwotę oszacowaną na usuwanie azbestu w wysokości 366 022,340 zł. należy podzielić na lata 2018-2032 zgodnie z harmonogramem realizacji zadań wynikających z Programu.

Gminny Plan usuwania wyrobów zawierających azbest powinien być weryfikowany corocznie. Założenie i prowadzenie bazy danych dotyczących ilości, rodzaju, miejsca występowania i usuwania wyrobów zawierających azbest powinno być niezbędnym narzędziem w monitorowaniu i ocenie wdrażania planu.

6.2 Monitoring realizacji zadań

Elementem zarządzania programem jest jego systematyczne monitorowanie. Monitoring realizacji zadań Programu obejmuje więc gromadzenie, przetwarzanie i rozpowszechnianie informacji o usuwaniu azbestu i wyrobów zawierających azbest, w szczególności dotyczących:

- ilości usuniętych wyrobów zawierających azbest oraz wytworzonych odpadów niebezpiecznych zawierających azbest;
- ilości składowanych odpadów zawierających azbest;
- lokalizacja istniejących i planowanych składowisk odpadów zawierających azbest i ich pojemności oraz stopnia wykorzystania;
- ilości i wyników przeprowadzonych inwentaryzacji oraz oceny stanu technicznego wyrobów zawierających azbest i ich lokalizacja na terenie gmin, powiatów i województw;
- przedsiębiorstw posiadających uprawnienia do bezpiecznego usuwania azbestu;
- liczby osób pracujących w kontakcie z azbestem;
- liczby pracowników przeszkolonych do pracy w kontakcie z azbestem;
- podejmowanych przez jednostki samorządu terytorialnego inicjatyw w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest;
- usytuowania miejsc o wysokim stężeniu włókien azbestu w powietrzu;
- ewidencjonowania zmian legislacyjnych dotyczących problematyki azbestowej;
- wdrażania technologii unieczniania włókien azbestu w odpadach azbestowych.

Ocena osiągnięcia celów Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Wąsosz na lata 2016 – 2032 polega na monitorowaniu realizacji określonych zadań. Realizacja Programu zakłada jego aktualizację w cyklu pięcioletnim, celem dostosowania do zmieniających się warunków prawnych, finansowych i możliwości realizacyjnych.

Raz do roku przekładany będzie władzom gminy i mieszkańcom raport przedstawiający wyniki realizacji niniejszego Programu.

Poza tym monitoring Programu powinien być prowadzony w oparciu o bazę danych wyrobów i odpadów zawierających azbest zamieszczoną na stronie www.bazaazbestowa.gov.pl, przygotowaną i prowadzoną na zlecenie Ministerstwa Gospodarki.

6.3. Efekty Programu

Przewiduje się, iż realizacja Programu wpłynie na poprawę warunków ochrony zdrowia i życia ludności, a także przyniesie korzyści w sferze społecznej, ekologicznej i ekonomicznej.

Do najistotniejszych korzyści społecznych należy zaliczyć oczyszczenie gminy z wyrobów zawierających azbest, a w konsekwencji zmniejszenie emisji włókien azbestu do środowiska i poprawę ochrony zdrowia mieszkańców. Stopniowe ograniczanie, a następnie całkowita eliminacja narażenia środowiska na azbest stanowi także podstawową korzyść ekologiczną. Usunięcie płyt azbestowo-cementowych z dachów wpłynie również na przedłużenie okresu użytkowania obiektów budowlanych oraz na poprawę ich wyglądu zewnętrznego. Wpłynie to z pewnością na wzrost atrakcyjności agroturystycznej terenów wiejskich, tym bardziej, że obszar gminy znajduje się w granicach Parku Krajobrazowego „Doliny Baryczy”. Natomiast do korzyści ekonomicznych z realizacji Programu należy zaliczyć przyrost wartości nieruchomości i gruntów oraz poprawa stanu technicznego obiektów budowlanych.

Uzyskanie powyższych efektów zależeć będzie od dyscypliny realizacji zadań ujętych w harmonogramie, a także od motywacji i zaangażowania mieszkańców w działania związane z bezpiecznym usuwaniem azbestu i wyrobów zawierających azbest.

Poniżej przedstawiono wnioski wynikające z przeprowadzonej na podstawie zgromadzonych danych analizy:

- z danych z inwentaryzacji wynika, że na terenie gminy Wąsosz występuje tylko dwa rodzaje wyrobów azbestowych, czyli płyty dachowe faliste (W02) oraz płyty azbestowo cementowe typu „karo” (W01);
- na terenie gminy zinwentaryzowano ok. 69 143,88 m² czyli około 760 582,68 kg wyrobów zawierających azbest do unieszkodliwienia, większość stanowią płyty azbestowo-cementowe faliste.
- zdecydowana większość zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest została zakwalifikowana do III stopnia pilności.

W pierwszej kolejności usuwane będą wyroby zawierające azbest odznaczające się złym stanem technicznym lub składowane luzem na posesji. Systematyczne usuwanie azbestu i przekazywanie go do utylizacji, w głównej mierze zależy od możliwości finansowych właścicieli i zarządców obiektów, a także od możliwości uzyskania dotacji na ten cel.

BIBLIOGRAFIA

1. „Azbest – bezpieczne postępowanie,, *Bezpieczne postępowanie z azbestem i materiałami zawierającymi azbest*, red. J. Dyczka, Wydawnictwo Naukowe „Akapit”, Kraków 2007.
2. Foltyn M., *Azbest – kłopotliwa spuścizna*, *Bezpieczeństwo pracy – nauka i praktyka*, nr 4/2007.
3. *Poradnik dla użytkowników wyrobów azbestowych (stan prawny na 30 września 2008 r.)*, Ministerstwo Gospodarki, Departament Instrumentów Wsparcia, Warszawa 2008.
4. *Powiat górowski – folder reklamowy*, Góra 2004.
5. *Powiat górowski – informator samorządowy*, Góra 2003.
6. *Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032*, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa 2010.
7. *Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski przyjęty przez Radę Ministrów Rzeczypospolitej w dniu 14 maja 2002 roku*, Rada Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa, maj 2002.
8. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 roku.
9. Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 roku w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649).
10. Szeszenia-Dąbrowska N., Sobala N., *Zanieczyszczenie środowiska azbestem. Skutki zdrowotne. Raport z badań*, Łódź 2010.
11. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 roku Prawo budowlane (Dz. U. 1994 Nr 89, poz. 414).
12. Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 roku o odpadach (Dz. U. 2013, poz. 21).
13. Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 roku Kodeks Pracy (Dz. U. 1974 Nr 24, poz. 141).
14. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2016 r., poz. 672).
15. Więcek E., *Azbest – narażenie i skutki zdrowotne*, *Bezpieczeństwo pracy – nauka i praktyka*, nr 2/2004.

Źródła internetowe:

1. www.bip.mg.gov.pl.
2. www.ciop.pl.
3. www.imp.lodz.pl.
4. www.onet.pl.
5. www.polskabezazbestu.pl.
6. www.stat.gov.pl.
7. www.ukladu-oddechowego.choroby.biz.
8. www.wasosz.eu.
9. www.wikipedia.org.

SPIS TABEL I RYSUNKÓW

Tabela 1. Harmonogram realizacji zadań wynikających z Programu na lata 2013 – 2032	37
Rysunek 1. Nagromadzenie wyrobów zawierających azbest według województw	16
Rysunek 2. Struktura chorób zawodowych spowodowanych pyłem azbestu w latach 2000–2009 według jednostek chorobowych	20
Rysunek 3. Mapa powiatu górowskiego	23
Rysunek 4. Położenie gminy Wąsosz	24
Rysunek 5. Położenie poszczególnych miejscowości na terenie gminy Wąsosz	25
Rysunek 6. Formy wsparcia.....	32
Rysunek 7. Schemat ilustrujący współpracę organów administracji publicznej	36

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik 1.

Masa zinwentaryzowanych wyrobów azbestowych w gminie Wąsosz w podziale na miejscowości na podstawie przeprowadzonej inwentaryzacji.

L.P.	MIEJSCOWOŚĆ	FALISTA m2							RAZEM	PŁASKA m2							RAZEM	OGÓLEM m2	MASA WG BAZY AZBESTOWEJ (kg)	
		MIESZKALNE			GOSPODARCZE, PRZEMYSŁOWE, INNE			SKŁADOWY I		MIESZKALNE			GOSPODARCZE, INNE			SKŁADOWY I				
		I	II	III	I	II	III			I	II	III	I	II	III					
1	BARANOWICE	0	0	150	0	0	400	0	550	0	0	0	0	0	0	0	0	550	6 050	
2	BARTKÓW	0	0	0	0	0	331	0	331	0	0	300	0	0	30	0	0	330	661	7 271
3	BELCZ GÓRNY	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4	BELCZ MAŁY	0	0	325	0	0	1 028	0	1 353	0	0	0	0	0	0	0	0	1 353	14 883	
5	BOROWNA	0	0	270	0	0	2 420	0	2 690	0	0	0	0	0	0	0	0	2 690	29 590	
6	CHOCIEBOROWICE	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	CIESZKOWICE	0	0	373	0	0	4 241	0	4 614	0	0	0	0	0	0	0	0	4 614	50 754	
8	CZAPLE	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9	CZARNOBORSKO	0	150	0	0	400	1 704,5	0	2 254,5	0	0	0	0	0	0	0	0	2 254,5	24 799,5	
10	CZELADŹ WIELKA	0	0	0	0	0	1 765	0	1 765	0	0	0	0	0	0	0	0	1 765	19 415	
11	DOCHOWA	0	0	1 595	0	0	4 598	0	6 193	0	0	0	0	0	0	0	0	6 193	68 123	
12	DROZDOWICE MAŁE	0	0	70	0	0	206	0	276	0	0	0	0	0	0	0	0	276	3 036	
13	DROZDOWICE WIELKIE	0	0	450	0	196	493	0	1 139	0	0	0	0	0	0	0	0	1 139	12 529	
14	GOLA WĄSOSKA	0	0	96	0	0	1 669	0	1 765	0	0	0	0	0	0	0	0	1 765	19 415	
15	GÓRKA WĄSOSKA	0	0	0	0	0	131	0	131	0	0	0	0	0	0	0	0	131	1 441	
16	JAWOR	0	0	40	0	0	270	0	310	0	0	0	0	0	0	0	0	310	3 410	
17	KAMIEŃ GÓROWSKI	0	0	352	0	0	859	0	1 211	0	0	0	0	0	0	0	0	1 211	13 321	
18	KĄKOLNO	0	0	140	0	0	202	0	342	0	0	0	0	0	0	0	0	342	3 762	
19	KOBYLNIKI	0	0	0	0	0	149	0	149	0	0	0	0	0	0	0	0	149	1 639	
20	KOWALOWO	0	0	220	0	0	855	0	1 075	0	0	0	0	0	0	0	0	1 075	11 825	
21	LECHITÓW	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
22	LUBIEL	0	0	64	0	0	678	0	742	0	0	0	0	0	0	0	0	742	8 162	

*Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest
z terenu Gminy Wąsosz na lata 2016 - 2032*

23	LUGI	0	0	820	0	0	2 125	0	2 945	0	0	0	0	0	0	0	0	2 945	32 395
24	MARYSIN	0	0	0	0	0	264	0	264	0	0	0	0	0	0	0	0	264	2 904
25	MŁYNARY	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
26	OSTRAWA	0	0	0	0	0	74	0	74	0	0	0	0	0	0	0	0	74	814
27	PŁOSKI	0	0	150	0	0	1 988	0	2 138	0	0	0	0	0	0	0	0	2 138	23 518
28	POBIEL	0	0	952	0	0	3 010	1 500	5 462	0	0	0	0	0	0	0	0	5 462	60 082
29	PODMIEŚCIE	0	0	0	0	0	1 100	0	1 100	0	0	0	0	0	0	0	0	1100	12 100
30	RUDNA MAŁA	0	0	0	0	0	473	0	473	0	0	0	0	0	0	0	0	473	5 203
31	RUDNA WIELKA	0	0	0	0	0	1 182	0	1 182	0	0	0	0	0	0	0	0	1 182	13 002
32	SĄDOWEL	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
33	SUŁÓW WIELKI	0	0	200	0	0	681	0	881	0	0	0	0	0	0	0	0	881	9 691
34	STEFANÓW	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
35	SWINIARY	0	0	340	0	0	2 790	0	3 130	0	0	0	0	0	0	0	0	3 130	34 430
36	UNISLAWICE	0	0	0	0	0	902	0	902	0	0	0	0	0	0	0	0	902	9 922
37	WĄSOSZ	0	90	532,15	0	0	7 375,23	1 098	90 95,38	0	0	0	0	0	180	0	180	9 275,38	102 029,18
38	WIEWIERZ	0	0	0	0	0	2 560	0	2 560	0	0	0	0	0	0	0	0	2 560	28 160
39	WIKLINA	0	0	210	0	0	245	0	455	0	0	0	0	0	0	0	0	455	5 005
40	WODNIKI	0	0	510	0	0	3 035	0	3 545	0	0	0	0	0	0	0	0	3 545	38 995
41	WRZĄCA ŚLĄSKA	0	0	0	0	0	1 656	0	1 656	0	0	0	0	0	0	0	0	1 656	18 216
42	WRZĄCA WIELKA	0	0	360	0	30	574	0	964	0	0	0	0	0	0	0	0	964	10 604
43	ZBAKÓW DOLNY	0	0	0	0	0	1 875	0	1 875	0	0	0	0	0	0	0	0	1 875	20 625
44	ZBAKÓW GÓRNY	0	0	462	0	0	2 580	0	3 042	0	0	0	0	0	0	0	0	3 042	33 462
45	ZUBRZA	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	RAZEM	0	240	8 681,15	0	596	56 488,73	2 598	66 868,88	0	0	300	0	0	210	0	510	69 143,88	760 582,68

Załącznik 2.

Załącznik do rozporządzenia Ministra Gospodarki
z dnia 5 sierpnia 2010 r. (poz. 1089)

OCENA stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest

Nazwa miejsca/objektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej:

.....

Adres miejsca/objektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej:

.....

Rodzaj zabudowy¹⁾:

.....

Numer działki ewidencyjnej²⁾:

.....

Numer obrębu ewidencyjnego²⁾:

.....

Nazwa, rodzaj wyrobu³⁾:

.....

Ilość wyrobów⁴⁾:

.....

Data sporządzenia poprzedniej oceny⁵⁾:

.....

Grupa/ nr	Rodzaj i stan wyrobu	Punkty	Ocena
1	2	3	4
I	Sposób zastosowania azbestu		
1	Powierzchnia pokryta masą natryskową z azbestem (torkret)	30	
2	Tynk zawierający azbest	30	
3	Lekkie płyty izolacyjne z azbestem (ciężar obj. < 1000 kg/m ³)	25	
4	Pozostałe wyroby z azbestem (np. pokrycia dachowe, elewacyjne)	10	
II	Struktura powierzchni wyrobu z azbestem		
5	Duże uszkodzenia powierzchni, naruszona struktura włókien	60	
6	Niewielkie uszkodzenia powierzchni (rysy, odpryski, załamania), naruszona struktura włókien	30	
7	Ścisła struktura włókien przy braku warstwy zabezpieczającej lub jej dużych ubytkach	15	
8	Warstwa zabezpieczająca bez uszkodzeń	0	
III	Możliwość uszkodzenia powierzchni wyrobu z azbestem		
9	Wyrób jest przedmiotem jakichś prac	30	
10	Wyrób bezpośrednio dostępny (do wysokości 2 m)	15	
11	Wyrób narażony na uszkodzenia mechaniczne	10	
12	Wyrób narażony na wstrząsy i drgania lub czynniki atmosferyczne	10	
13	Wyrób nie jest narażony na wpływy zewnętrzne	0	
IV	Miejsce usytuowania wyrobu w stosunku do pomieszczeń użytkowych		
14	Bezpośrednio w pomieszczeniu	30	
15	Za zawieszonym, nieszczelnym sufitem lub innym pokryciem	25	
16	W systemie wentylacji pomieszczenia (kanały wentylacyjne)	25	
17	Na zewnątrz obiektu (np. tynk)	20	
18	Elementy obiektu (np. osłony balkonowe, filarki międzyokienne)	10	
19	Za zawieszonym szczelnym sufitem lub innym pokryciem, ponad pyłoszczelną powierzchnią lub poza szczelnym kanałem wentylacyjnym	5	
20	Bez kontaktu z pomieszczeniem (np. na dachu odizolowanym od pomieszczeń mieszkalnych)	0	
V	Wykorzystanie miejsca/objektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej		
21	Regularne przez dzieci, młodzież lub sportowców	40	
22	Stałe lub częste (np. zamieszkanie, miejsce pracy)	30	
23	Czasowe (np. domki rekreacyjne)	15	
24	Rzadkie (np. strychy, piwnice, komórki)	5	
25	Nieuzyskane (np. opuszczone zabudowania mieszkalne lub gospodarskie, wyłączone z użytkowania obiekty, urządzenia, instalacje)	0	
SUMA PUNKTÓW OCENY			
STOPIEŃ PILNOŚCI			

UWAGA: W każdej z pięciu grup arkusza należy wskazać co najmniej jedną pozycję. Jeśli w grupie zostanie wskazana więcej niż jedna pozycja, sumując punkty z poszczególnych grup, należy uwzględnić tylko pozycję o najwyższej punktacji w danej grupie. Sumaryczna liczba punktów pozwala określić stopień pilności:

Stopień pilności I od 120 punktów

Wymagane pilne usunięcie (wymiana na wyrób bezazbestowy) lub zabezpieczenie

Stopień pilności II od 95 do 115 punktów

Wymagana ponowna ocena w terminie do 1 roku

Stopień pilności III do 90 punktów

Wymagana ponowna ocena w terminie do 5 lat

.....
Oceniający
(nazwisko i imię)

.....
Właściciel/Zarządca
(podpis)

.....
(miejscowość, data)

.....
(adres lub pieczęć z adresem)

Objaśnienia:

¹⁾ Należy podać rodzaj zabudowy: budynek mieszkalny, budynek gospodarczy, budynek przemysłowy, inny.

²⁾ Należy podać numer obrębu ewidencyjnego i numer działki ewidencyjnej faktycznego miejsca występowania azbestu.

³⁾ Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:

- płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
- płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa,
- rury i złącza azbestowo-cementowe,
- izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
- wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
- przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
- szczeliwa azbestowe,
- taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
- wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
- papier, tektura,
- inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione, w tym papier i tektura, podać jakie.

⁴⁾ Ilość wyrobów azbestowych podana w jednostkach masy (Mg) oraz w jednostkach właściwych dla danego wyrobu (m², m³, mb).

⁵⁾ Należy podać datę przeprowadzenia poprzedniej oceny; jeśli jest to pierwsza ocena, należy wpisać „pierwsza ocena”.

Załącznik 3.

Załącznik do rozporządzenia Ministra Gospodarki
z dnia 13 grudnia 2010 r. (poz. 31)

INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST¹⁾
I MIEJSCU ICH WYKORZYSTYWANIA

1. Nazwa miejsca/urządzenia/instalacji, adres²⁾:

.....
.....

2. Wykorzystujący wyroby zawierające azbest – imię i nazwisko lub nazwa i adres:

.....

3. Rodzaj zabudowy³⁾:

4. Numer działki ewidencyjnej⁴⁾:

5. Numer obrębu ewidencyjnego⁴⁾:

6. Nazwa, rodzaj wyrobu⁵⁾:

.....

7. Ilość posiadanych wyrobów⁶⁾:

8. Stopień pilności⁷⁾:

9. Zaznaczenie miejsca występowania wyrobów⁸⁾:

a) nazwa i numer dokumentu:

b) data ostatniej aktualizacji:

10. Przewidywany termin usunięcia wyrobów:

11. Ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest przekazanych do unieszkodliwienia⁶⁾:

.....
(data)

.....
(podpis)

- 1) Za wyrób zawierający azbest uznaje się każdy wyrób zawierający wagowo 0,1 % lub więcej azbestu.
- 2) Adres faktycznego miejsca występowania azbestu należy uzupełnić w następującym formacie: województwo, powiat, gmina, miejscowość, ulica, numer nieruchomości.
- 3) Należy podać rodzaj zabudowy: budynek mieszkalny, budynek gospodarczy, budynek przemysłowy, budynek mieszkalno-gospodarczy, inny.
- 4) Należy podać numer działki ewidencyjnej i numer obrębu ewidencyjnego faktycznego miejsca występowania azbestu.
- 5) Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:
 - płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
 - płyty faliste azbestowo-cementowe stosowane w budownictwie,
 - rury i złącza azbestowo-cementowe,
 - rury i złącza azbestowo-cementowe pozostawione w ziemi,
 - izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
 - wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
 - przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
 - szczeliwa azbestowe,
 - taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
 - wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
 - papier, tektura,
 - drogi zabezpieczone (drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, po trwałym zabezpieczeniu przed emisją włókien azbest),
 - drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, ale niezabezpieczone trwale przed emisją włókien azbestu,

*Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest
z terenu Gminy Wąsosz na lata 2016 - 2032*

- inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione, w tym papier i tektura, podać jakie.
- ⁶⁾ Ilość wyrobów zawierających azbest należy podać w jednostkach właściwych dla danego wyrobu (kg, m², m³, m.b., km).
- ⁷⁾ Według „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” określonej w załączniku nr 1 do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649 oraz z 2010 r. Nr 162, poz. 1089).
- ⁸⁾ Nie dotyczy osób fizycznych niebędących przedsiębiorcami. Należy podać nazwę i numer dokumentu oraz datę jego ostatniej aktualizacji, w którym zostały oznaczone miejsca występowania wyrobów zawierających azbest, w szczególności planu sytuacyjnego terenu instalacji lub urządzenia zawierającego azbest, dokumentacji technicznej.

Załącznik 4.

Wzór wniosku o dofinansowanie

**WNIOSEK
O DOFINANSOWANIE DEMONTAŻU I UNIESZKODLIWIENIA
WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST**

1. Wnioskodawca:

.....
(imię i nazwisko właściciela nieruchomości)

Adres do korespondencji:

.....
(kod pocztowy, nazwa miejscowości, ulica, numer domu, numer lokalu)

Telefon:

Tytuł prawny do nieruchomości:
(własność, współwłasność, najem, użyczenie, inny)

2. Miejsce wytworzenia i zdeponowania odpadów zawierających azbest:

.....
(ulica i numer domu/nieruchomości, gdzie został przeprowadzony demontaż pokrycia dachowego)

Nr działki ewidencyjnej

3. Rodzaj odpadów:
(płyty eternitowe faliste/płaskie)

4. Ilość szacunkowa odpadów:

5. Oświadczam, że wszystkie dane zawarte w powyższym wniosku wypełniłem(am) zgodnie z prawdą.

.....
(data i podpis wnioskodawcy)

Adnotacje urzędowe (wypełnia Urząd Miejski Wąsosza):

.....
.....

Uwaga: Wniosek należy złożyć w Urzędzie Miejskim Wąsosza, Plac Wolności 17, 56-210 Wąsosz.

Uzasadnienie

Uchwałą Nr 122/2009 z dnia 14 lipca 2009 r. Rady Ministrów przyjęto „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032”, który został zmieniony Uchwałą Nr 39/2010 Rady Ministrów z dnia 15 marca 2010 r. Główne cele w/w programu to usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest, minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju oraz likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko. Cele te będą realizowane na trzech poziomach: centralnym, wojewódzkim i lokalnym (powiatowym i gminnym). Do obowiązków samorządu gminnego należy m. in. przygotowanie i aktualizacja programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest.

W celu realizacji wyżej wymienionego zadania został opracowany „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Wąsosz na lata 2016 – 2032”. Dokument ten opisuje zadania i zagadnienia ściśle związane z realizacją nałożonych na gminę obowiązków. Wskazuje m. in. cele i strategiczne działania w kierunku usuwania azbestu, aktualny stan, ilość i rodzaj wyrobów zawierających azbest znajdujących się na terenie Gminy Wąsosz. Określa również harmonogram działań zmierzających do bezpiecznego dla życia i zdrowia ludzi usunięcia tych wyrobów. Program stanowi także podstawowy dokument wspierający pozyskiwanie środków zewnętrznych na zadania zmierzające do oczyszczenia terenu Gminy Wąsosz z wyrobów zawierających azbest.

Opracowując projekt „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Wąsosz na lata 2016 – 2032” odstąpiono od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, po uzyskaniu uzgodnienia Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego we Wrocławiu oraz z Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu.

Mając powyższe na względzie oraz konieczność wdrożenia Programu zasadne jest podjęcie niniejszej uchwały.

Sp. Joanna Pawliczak